

act:onaid

ရာသီဥတုဆိုင်ရာ လှုပ်ရှားမှု

မြန်မာနိုင်ငံရှိ အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၏
ပါဝင်ပတ်သက်မှုကို အကဲဖြတ်ခြင်း

၂၀၂၀ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ

ကျေးဇူးတင်လွှာ

အချိန်၊ ဗဟုသုတနှင့် ပညာများကို မျှဝေပေးခြင်းဖြင့် မေးမြန်းဆွေးနွေးမှုများတွင်ပါဝင်ခဲ့ကြသော အဖွဲ့အစည်းများအားလုံးကို စာရေးသူနှင့် သုတေသနအဖွဲ့မှ လှိုက်လှဲစွာ ကျေးဇူးတင်ရှိကြောင်း ဖော်ပြလိုပါသည်။ DANIDA ၏ ဘဏ္ဍာရေးထောက်ပံ့ကူညီမှုကိုလည်း ကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။

ခေါင်းဆောင်သုတေသနပညာရှင်

Tomas Derville

တည်းဖြတ်သူ

Florence Pichon

သုတေသနအဖွဲ့နှင့် ကူညီထောက်ပံ့ပေးသူများ

ဟိန်းထက်အောင်

Mariana Cifuentes

ခွန်သက်ပိုင်

Liliana Demartini

မျက်နှာဖုံးဓာတ်ပုံ

Darya Alikhani/ACTIONAIDMYANMAR

ActionAid အကြောင်း

ActionAid သည် အားနည်းသူတို့၏ အသံများ၊ အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးများနှင့် လူငယ်များ၏ အသံများကို မြှင့်တင်ပေးရာတွင် လူ့အခွင့်အရေးများကို အခြေခံသည့် နည်းလမ်းကို အသုံးပြုသော အမျိုးသမီးဝါဒီ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ ActionAid သည် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုများနှင့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်အောင် ကူညီပေးခြင်း၊ ဘေးဒဏ်ခံနိုင်ရည် တည်ဆောက်ခြင်းစသည့် ဖြေရှင်းနည်းလမ်းများကို ချမှတ်ရေးဆွဲရန်အတွက် ကမ္ဘာတစ်ဝန်းရှိ အဖွဲ့အစည်းများနှင့်အတူ လက်တွဲလုပ်ကိုင်လျက်ရှိသည်။ ActionAid သည် နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးများနှင့် ပါတီနိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ရန်အတွက်လည်း ကမ္ဘာတစ်ဝန်းရှိ အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ကွန်ရက်များနှင့်အတူ လက်တွဲလုပ်ကိုင်လျက်ရှိပါသည်။

အကျဉ်း

နိဒါန်း: ၁

(က) သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ခေတ်ရေစီးကြောင်းများ..... ၂

(ခ) အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်း ရာဇဝင် ၆

(ဂ) ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှုများ..... ၇

(ဃ) သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရေးလှုပ်ရှားမှု..... ၈

မေးမြန်းဆွေးနွေးမှုများ: ၁၀

(က) နည်းနာနိဿယ ၁၀

(ခ) အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများအကြောင်း အကြမ်းဖော်ပြချက် ၁၁

(ဂ) မေးမြန်းဆွေးနွေးမှုများမှ တွေ့ရှိချက်များ..... ၁၂

၁။ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့် မျှော်မှန်းထားသော အကျိုးသက်ရောက်မှုများကို နားလည်သဘောပေါက်ခြင်း: ၁၂

၂။ လှုပ်ရှားမှုများ..... ၁၄

၃။ အားသာချက်များ..... ၁၈

၄။ စိန်ခေါ်မှုများ ၁၈

၅။ အမျိုးသမီးများ ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှု ၂၀

၆။ ပြည်သူ့ရေးရာမူဝါဒ ၂၁

၇။ မှတ်ပုံတင်ခြင်း..... ၂၁

နိဂုံးနှင့် အကြံပြုချက်များ: ၂၂

ကိုးကားချက်များ: ၂၅

နောက်ဆက်တွဲများ: ၂၈

စကားလုံးအတိုကောက်များ

AAM	ActionAid မြန်မာ
CBO	လူထုဗဟိုပြုအဖွဲ့အစည်း
CSO	အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်း
GHG	ကမ္ဘာ့လေထုအပူချိန်ကို မြင့်တက်စေသော ဖန်လုံအိမ်ဓာတ်ငွေ့များ
INDC	ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု လျှော့ချရေးဆိုင်ရာ နိုင်ငံတော်အဆင့် အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်မည့် ရည်မှန်းလုပ်ငန်းအစီအစဉ် (Intended Nationally Determined Contribution)
INGO	နိုင်ငံတကာဆိုင်ရာ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်း
IPCC	ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ အစိုးရများ ဆွေးနွေးရေးအဖွဲ့ (Intergovernmental Panel on Climate Change)
LRC	ဒေသန္တရအရင်းအမြစ်စင်တာ
MATA	မြန်မာနိုင်ငံ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် တာဝန်ခံမှုရှိရေး မဟာမိတ်အဖွဲ့
MCCA	မြန်မာနိုင်ငံ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ မဟာမိတ်အဖွဲ့
MERN	မြန်မာနိုင်ငံ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ပြန်လည်ထူထောင်ရေး-ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရေး ကွန်ရက်
NDC	ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု လျှော့ချရေးဆိုင်ရာ နိုင်ငံတော်အဆင့် အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်မည့် လုပ်ငန်းအစီအစဉ် (Nationally Determined Contribution)
NGO	အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်း
NAPA	ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့် လိုက်လျောညီထွေဆောင်ရွက်ခြင်းဆိုင်ရာ နိုင်ငံတော်အဆင့် လုပ်ငန်းအစီအစဉ် (National Adaptation Programme of Action)
UNFCCC	ကုလသမဂ္ဂ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ မူဘောင်ညီလာခံ
WWF	ကမ္ဘာ့တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်များရန်ပုံငွေအဖွဲ့

ရာသီဥတုဖောက်ပြန်မှုများ တားဆီးရေး ဆန္ဒဖော်ထုတ်ချီတက်ပွဲတွင်ပါဝင်ခဲ့ကြသူများမှ ၎င်းတို့၏ဆောင်ပုဒ်များကို ပြသခဲ့ကြသည်။ စက်တင်ဘာလ ၂၀၁၉။

နိဒါန်း

ပြီးခဲ့သော ၁၅ နှစ်အတွင်းတွင် ActionAid အဖွဲ့ချုပ်သည် အသက်မွေးမှုနှင့် ယဉ်ကျေးမှုတို့အတွက် သဘာဝသယံဇာတ များပေါ်တွင် မှီခိုအားထားနေရသော လူ့အသိုက်အဝန်းများ၏ အခွင့်အရေးဖြစ်သည့် ၎င်းတို့၏ အရင်းအမြစ်များကို ရေရှည် တည်တံ့စေမည့် နည်းလမ်းများဖြင့် ပိုင်ဆိုင်ခွင့်နှင့် စီမံခန့်ခွဲ ပိုင်ခွင့်တို့အတွက် အခိုင်အမာရပ်တည်ပေးပြီး သဘာဝတရား နှင့် သယံဇာတများအား အသုံးအဆောင်ပစ္စည်းများကဲ့သို့ သုံးဖြုန်းခြင်းကို ဆန့်ကျင်သည့် ရာသီဥတုဆိုင်ရာ တရား မျှတမှုရှိရေးကို အားပေးထောက်ခံလာခဲ့သည်။¹ ၂၀၁၉ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ရာသီဥတုကပ်ဘေး တိုက်ဖျက်ရေး ရက်သတ္တပတ်နှင့်အတူ ActionAid Myanmar (AAM) သည် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် အတွက် ပိုမိုမြန်ဆန်၍ မျှတသော အရေးယူမှုများကို တောင်း ဆိုရာတွင် အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်း (CSO) ၁၇ ဖွဲ့နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ အချို့ CSOs များသည် ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုကို စိုးရိမ်ရသော အန္တရာယ်အနေနှင့် လူသိရှင်ကြား အသိအမှတ်ပြုခဲ့သည်မှာ မကြာသေးသော်လည်း ကမ္ဘာလုံး ဆိုင်ရာ ရာသီဥတုကပ်ဘေးတိုက်ဖျက်ရေးလှုပ်ရှားမှုတွင် ပါဝင်လိုက်ခြင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံ ရာသီဥတုဆိုင်ရာ လှုပ်ရှားမှု နှင့် အရေးယူဆောင်ရွက်မှုတို့အတွက် လမ်းသစ်ဖွင့်ပေးနိုင်ခဲ့ ပါသည်။

ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ အရေးယူဆောင်ရွက် ခြင်း နှင့် မြန်မာနိုင်ငံ အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းတို့ အကြားရှိ ဆက်နွယ်မှုကို ပိုမိုနားလည်စေနိုင်ရန်အတွက် ဤ လေ့လာမှုတွင် CSO များ၊ အထူးသဖြင့် လူငယ်များဦးဆောင် နေသော CSO များသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ မတူညီသော ဒေသ ၃ မျိုးဖြစ်သည့် ဧရာဝတီ၊ အပူပိုင်းဇုန်ဒေသ (The Dry Zone) နှင့် ကရင်ပြည်နယ်ရှိ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုလျော့ချရေး နှင့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်ရေးကိစ္စများတွင် မည်သို့ပါဝင် ဆောင်ရွက်နေသည်ဟူသည့်အပေါ် အလေးပေးထားသည်။ လေ့လာမှုတွင် ပါဝင်သည့် CSO ၁၈ ဖွဲ့ (လူငယ်ကွန်ရက် ၁၂ ခု အပါအဝင်) တို့အတွက် စွမ်းရည်တည်ဆောက်ခြင်းနှင့်

လေ့လာသင်ကြားခြင်းဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်များနှင့် မြန်မာနိုင်ငံ ရာသီဥတုဆိုင်ရာ တရားမျှတမှုရှိရေးအတွက် CSO ဦးဆောင် သော ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ခြင်း နည်းလမ်းတစ်ခု ဖန်တီးနိုင်ခြေ အလားအလာတို့ကို အကဲဖြတ်ထားပါသည်။

ဦးဆုံးအနေနှင့် မြန်မာနိုင်ငံရှိ အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်း များ၏ ရာဇဝင်နှင့် ရာသီဥတုဆိုင်ရာ လှုပ်ရှားမှု ပေါ်ပေါက် လာပုံတို့ကို ဤသုတေသနတွင် အကျဉ်းချုပ်ဖော်ပြထားသည်။ ဒုတိယအနေနှင့် လူငယ်များဦးဆောင်သော CSO များနှင့် မေးမြန်းဆွေးနွေးမှုများအပေါ်တွင် အခြေခံ၍ ဤလေ့လာ မှုတွင် ရာသီဥတု အလေးပေးသော CSO များ၏ လက်ရှိ အခင်းအကျင်းကို ဖော်ပြထားပြီး ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု ကို ရင်ဆိုင်ရန်အတွက် ၎င်းအဖွဲ့များ လုပ်ဆောင်ခဲ့သော လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှု ဥပမာအချို့ကို ဖော်ပြထားပါသည်။ ဤ သုတေသန၏ အဓိကမေးခွန်းများတွင် ‘ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု ကို CSO များက မည်သို့နားလည်ရှုမြင်ထားသနည်း’၊ ‘ရာသီဥတု ကြောင့်ဖြစ်သော ဖြစ်ရပ်များနှင့် သဘာဝဘေးအန္တရာယ် များကြောင့် လူမှုအသိုက်အဝန်းများအပေါ် မည်သို့ထိခိုက်မှု များ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သနည်း’ နှင့် ‘ဒေသန္တရအဆင့်တွင် မည်သည့် လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှုပုံစံများကို အကောင်အထည်ဖော်လျက် ရှိသနည်း’ စသည်တို့ ပါဝင်ပါသည်။ ဤလေ့လာမှုမှ တွေ့ရှိ ချက်များသည် ၂၀၁၈ ခုနှစ်မှစ၍ မြန်မာနိုင်ငံတွင် သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အရေးကိစ္စများကို လုပ်ဆောင်နေသ ည့် လူငယ်များဦးဆောင်သော အဖွဲ့အစည်းများ တိုးပွားလာ ခဲ့သည်ဟု ညွှန်ပြလျက်ရှိသည်။ ယင်းအဖွဲ့အစည်းများသည် စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ခြင်း၊ မိုးလေဝသနှင့် လေထုအရည်အသွေး စောင့်ကြည့်ခြင်း၊ သစ်ပင်များ ပြန်လည်စိုက်ပျိုးခြင်းနှင့် သဘာ ဝပတ်ဝန်းကျင်ကို မထိခိုက်စေသော စိုက်ပျိုးရေး အလေ့အထ များနှင့် စွန့်ပစ်ပစ္စည်း စီမံခန့်ခွဲမှုတို့အား မြှင့်တင်ပေးခြင်း စသည်တို့ပါဝင်သည့် ရာသီဥတုဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းမျိုးစုံတို့တွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိကြပါသည်။

1 AA ၏ ရာသီဥတုဆိုင်ရာ တရားမျှတမှုရှိရေး ဆောင်ရွက်ချက်များအကြောင်း ပိုမိုသိရှိလိုပါက ကျေးဇူးပြု၍ ဤလင့်ခ်တွင် ရယူပါ - <https://actionaid.org/land-and-climate/climate-justice>

ရာသီဥတုဖောက်ပြန်မှုများ တားဆီးရေး ဆန္ဒဖော်ထုတ်ချီတက်ပွဲတွင် ရန်ကုန်မြို့နေ လူထုမှ ပူးပေါင်းပါဝင်ခဲ့ကြသည်။ စက်တင်ဘာလ ၂၀၁၉။

(က) သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ခေတ် ရေစီးကြောင်းများ

သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ရာသီဥတုဆိုင်ရာ ခန့်မှန်းချက်များ

တောင်များ၊ မြေပြန့်လွင်ပြင်များနှင့် ကမ်းရိုးတန်းဒေသများ ပြည့်နှက်နေသည့် ကွဲပြားစုံလင်သော ပထဝီအနေအထားရှိသော ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံသည် မိုးခေါင်မှု၊ ရေလွှမ်းမိုးမှု၊ မူမမှန်သော မိုးရွာသွန်းမှုပုံစံများ၊ ဆိုင်ကလုန်းမုန်တိုင်းများ၊ ကမ်းရိုးတန်း ဒေသများရှိ မြေဆီလွှာတွင် ဆားဓာတ်လွန်ကဲမှုနှင့် မြေပြိုမှု များအပါအဝင် ရာသီဥတုကြောင့်ဖြစ်သော ဘေးအန္တရာယ် မျိုးစုံကို ရင်ဆိုင်နေရပါသည်။ ဤအခန်းတွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အန္တရာယ်များသော အနေအထားနှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုသည် ကွဲပြားစုံလင်သော စိုက်ပျိုးမွေးမြူရေး-ဂေဟနယ်မြေ များအပေါ် မည်သို့အကျိုးသက်ရောက်မည်ဟု ခန့်မှန်းထားပုံ တို့ကို ဖော်ပြထားပါသည်။

နိုင်ငံ၏ အလယ်ဗဟိုတွင် တည်ရှိသော အပူပိုင်းဇုန်ဒေသ သည် ဒေသတွင်း ရေရရှိနိုင်မှုကို ထိခိုက်စေသော မိုးခေါင်မှုနှင့် အပူပိုင်းများဒဏ်ကို ပုံမှန်ခံစားနေရသည်။ အပူပိုင်းဇုန်ဒေသ

တစ်လျှောက် နွေလများ (မတ်လ - မေလ) အတောအတွင်း တွင် ရေရှားပါး၍ သဘာဝပေါက်ပင်များ နည်းပါးပြီး ပြင်းထန်သော မြေတိုက်စားမှုများလည်းရှိသည် (လိုက်လျောညီထွေမှုရှိရေးရန်ပုံငွေ၊ n.d.)။ ဧရာဝတီဒေသသည် တိုတောင်းသော ခြောက်သွေ့ရာသီနှင့် အပူပိုင်းရာသီဥတုအမျိုးအစား ရှိပါသည်။ ဧရာဝတီဒေသကို အထူးသဖြင့် လမုတောများ အလွန်အမင်း ပြုန်းတီးမှုကြောင့် မုန်တိုင်းများတရဟောကျ ရောက်မှုနှင့် ပင်လယ်ရေမျက်နှာပြင် မြင့်တက်လာမှု အန္တရာယ်တို့ကို ကြုံတွေ့နိုင်ခြေမြင့်မားသည့် နိမ့်ဆင်းတည်ရှိနေသော မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားခြင်းဖြစ်သည်။ ယင်းဒေသ၏ နှစ်စဉ်ပျမ်းမျှအပူချိန်သည် အနည်းငယ်ပိုအေးသော်လည်း မုတ်သုံရာသီတွင် မိုးသည်းထန်စွာရွာသွန်းလေ့ရှိသောကြောင့် ရေလွှမ်းမိုးမှုကို မကြာခဏ ကြုံတွေ့ရသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံနှင့် ထိစပ်နေသည့် တောင်ဘက် ကုန်းတွင်းပိုင်းနယ်နိမိတ်တစ်လျှောက်တွင် တည်ရှိသော ကရင်ပြည်နယ်ကို စိုက်ပျိုးမွေးမြူရေးနှင့် တောင်လှေကား စိုက်ခင်းများအတွက် အသုံးပြုသော မြေပြန့်လွင်ပြင်များနှင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။ ကရင်ပြည်နယ်တွင် အထူးသဖြင့် ရေလွှမ်းမိုးမှုနှင့် မြေပြိုမှုများ ဖြစ်ပေါ်လေ့ရှိပြီး ၂၀၁၈ နှင့် ၂၀၁၉ ခုနှစ် မုတ်သုံရာသီများတွင် ရေလွှမ်းမိုးမှုဒဏ်ကို ပြင်းထန်စွာခံခဲ့ရသည်။

2 ReliefWeb, ၂၀၁၉ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ ၁၂ ရက်၊ မြန်မာနိုင်ငံ ရေကြီးမှုများနှင့် မြေပြိုမှုများအကြောင်း တရားဝင်ထုတ်ပြန်ချက်။

ရာသီဥတုဖောက်ပြန်မှုများ တားဆီးရေး ဆန္ဒဖော်ထုတ်ချီတက်ပွဲတွင်ပါဝင်ခဲ့ကြသူများမှ သတင်းစကားများ မျှဝေခဲ့ကြသည်။ စက်တင်ဘာလ ၂၀၁၉။

ခြုံငုံကြည့်လျှင် ရခိုင်ပြည်နယ်၊ မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသနှင့် တနင်္သာရီတိုင်းကဲ့သို့သော စိုစွတ်နယ်မြေများသည် ပို၍ စိုစွတ်လာနေသည်။ ဝိရောဓိသဘောအရ နေ့မှတ်သုံးရာသီသည် ခန့်မှန်းခြေအားဖြင့် ပျမ်းမျှလျှင် ရက်သတ္တပတ် တစ်ပတ်မျှ တိုတောင်းလာသည်ဟု သုတေသနတွင် ညွှန်ပြသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့်ဆိုရလျှင် မြန်မာနိုင်ငံတွင် မိုးရွာသွန်းသည့်ရက်များ နည်းပါးလာပြီး ထိုရက်အနည်းငယ်အတွင်း ရွာသွန်းသည့် မိုးပမာဏသည် များပြားလာသည်ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည် (Horton et al., ၂၀၁၇)။ နိုင်ငံအတွင်းရှိ နေရာအားလုံးတွင် အပူချိန်များလည်း သိသိသာသာ မြင့်တက်လာလျက်ရှိသည်။ စင်စစ် ၂၀၁၇ ခုနှစ်က ကမ္ဘာ့တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်များရန်ပုံငွေအဖွဲ့ (WWF) နှင့် မိုးလေဝသနှင့် ဇလဗေဒညွှန်ကြားမှုဦးစီးဌာနတို့မှ ပြုလုပ်ခဲ့သော လေ့လာမှုတွင် ၁၉၈၁ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၁၀ ခုနှစ်ကြား နိုင်ငံတစ်ဝန်းရှိ နေ့စဉ်ပျမ်းမျှအပူချိန်သည် ဆယ်စုနှစ်တစ်စုလျှင် ၀.၂၅ ဒီဂရီဆဲလ်စီယပ်နှုန်းဖြင့် မြင့်တက်လာခဲ့ကြောင်းကို တွေ့ရသည် (ibid)။

ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ရာသီဥတုဘေးအန္တရာယ်ညွှန်းကိန်း (Eckstein et al., 2020) တွင် ၁၉၉၉ မှ ၂၀၁၈ ခုနှစ်အတွင်း ပြင်းထန်သော မိုးလေဝသဖြစ်စဉ်များ၏ ဘေးဒဏ်အခံရဆုံးသော နိုင်ငံပေါင်း ၁၈၃ နိုင်ငံအနက် မြန်မာနိုင်ငံသည် ဒုတိယအဆင့်ကို ရခဲ့သည်။ ထိုကဲ့သို့ အန္တရာယ်ညွှန်းကိန်းမြင့်မားမှုမှာ လူသားများနှင့် မြန်မာနိုင်ငံသို့ ဝင်ရောက်သော မုန်တိုင်းများသမိုင်းတွင် အဆိုးရွားဆုံး ပျက်စီးစေခဲ့သည့် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဆိုင်ကလု

န်းနာဂစ်မုန်တိုင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော စီးပွားရေးဆုံးရှုံးမှုများ၏ ရိုက်ခတ်မှုတို့ကြောင့် ဖြစ်သည်။ ထိုအညွှန်းကိန်းကို နှစ် ၂၀ ကာလအပိုင်းအခြားပေါ်တွင် တွက်ချက်ခြင်းဖြစ်၍ နာဂစ်၏ မြင့်မားသောထိခိုက်ပျက်စီးမှုနှုန်းကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အညွှန်းကိန်းသည် လာမည့်နှစ်များတွင်လည်း ဆက်လက်မြင့်မားနိုင်ခြေရှိပါသည်။

ရာသီဥတုကြောင့်ဖြစ်သော ဖြစ်ရပ်များသည် စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍကို အကြီးအကျယ် ထိခိုက်စေခဲ့ပါသည်။ စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍသည် မြန်မာနိုင်ငံ ပြည်တွင်းထုတ်ကုန်တန်ဖိုးစုစုပေါင်း၏ ၃၀ ရာခိုင်နှုန်း (Eurocham Myanmar, 2019: 11) ဖြစ်သောကြောင့် ယင်းအချက်သည် မြန်မာနိုင်ငံ၏စီးပွားရေးအတွက် ကြီးစွာသောဆုံးရှုံးမှုဖြစ်ပါသည်။ ပြီးခဲ့သောဆယ်နှစ်အတွင်း မိုးရွာသွန်းမှုပုံစံသည် ပို၍ မူမမှန်ဖြစ်လာခဲ့သည်။ အချို့သောနှစ်များတွင် မကြာခဏ မြင့်မားသော မိုးရွာသွန်းမှုနှင့် ကြုံရပြီး အခြားနှစ်များတွင်မူ ပုံမှန်မဟုတ်သော မိုးနည်းပါးမှုကို ကြုံရသည်။ ထိုရာသီဥတုအင်္ဂါရပ်သည် လယ်ကွင်းများသို့ ဆည်မြောင်းရေပေးနိုင်ရန်အတွက် မိုးရေအပေါ်တွင် မှီခိုအားထားနေရသော လယ်သမားများအတွက် အခက်အခဲတစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့သည်။ စင်စစ် လယ်သမားများသည် ရံဖန်ရံခါတွင် ဆည်မြောင်းစနစ်ကို လက်လှမ်းမီရရှိမှု မရှိကြပါ။ ၂၀၁၅-၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ ကောက်ပဲသီးနှံစိုက်ခင်းအကျယ်အဝန်းပမာဏ၏ ၁၆ ရာခိုင်နှုန်းသာလျှင် အများသုံးဆည်မြောင်းစနစ်များကို အသုံးပြုနိုင်ခဲ့ကြသည် (ibid: 9)။

ရာသီဥတုဆိုင်ရာ စီမံအုပ်ချုပ်ရေး

မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရသည် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့် လိုက်လျောညီထွေမှုရှိရန်နှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကို လျှော့ချရန်အတွက် အရေးပါသော ညွှန်ကြားချက်အနည်းငယ်နှင့် စီမံချက်များကို ဥပဒေထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဗဟိုကော်မရှင်တွင် ပင်မပါဝင်သူ နှစ်ဦးမှာ ကုလသမဂ္ဂ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ မူဘောင်ညီလာခံ (UNFCCC) သို့ တင်သွင်းသော ပါရီသဘောတူစာချုပ်တွင် ပါဝင်လက်မှတ်ရေးထိုးထားသည့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့် လိုက်လျောညီထွေဆောင်ရွက်ခြင်းဆိုင်ရာ နိုင်ငံတော်အဆင့် လုပ်ငန်းအစီအစဉ် (National Adaptation Programme of Action) (NAPA) နှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု လျှော့ချရေးဆိုင်ရာ နိုင်ငံတော်အဆင့် အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်မည့် ရည်မှန်းလုပ်ငန်းအစီအစဉ်များ (Intended Nationally Determined Contributions - INDCs) တို့ ဖြစ်ကြသည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရသည် အရေးတကြီးလိုအပ်နေသော ရာသီဥတုနှင့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်စေရန် ပြောင်းလဲမှုများအား သတ်မှတ်ဖော်ထုတ်ခြင်းနှင့် အမျိုးအစားခွဲခြားသတ်မှတ်ခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်ရင်း မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ NAPA ကို တင်သွင်းခဲ့သည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် ဖန်လုံအိမ်ဓာတ်ငွေ့များလျှော့ချရေးကို အထူးအလေးပေးသည့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု လျှော့ချရေးဆိုင်ရာ နိုင်ငံတော်အဆင့် အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်မည့် ရည်မှန်းလုပ်ငန်းအစီအစဉ် (Intended Nationally Determined Contribution - INDC) ကို တင်သွင်းခဲ့သည်။ ထိုမူဝါဒသည် ပါရီသဘောတူစာချုပ်မှ အဆိုပြုသည့် ရည်မှန်းချက်များကို အကောင်အထည်ဖော်ရန်အတွက် နိုင်ငံတကာအသိုက်အဝန်းနှင့် မြန်မာနိုင်ငံသားများအား ကတိကဝတ်ပြုလိုက်ခြင်းကို ပြသသည်။ ပါရီသဘောတူစာချုပ်တွင် ချမှတ်ထားသော အန္တိမရည်မှန်းချက်မှာ ဤရာစုနှစ်အတွင်း မြင့်တက်လာသော ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ပျမ်းမျှအပူချိန်ကို ဖြစ်နိုင်ပါက ၁.၅ ဒီဂရီတွင်သာ ကန့်သတ်ထားရန်၊ အမြင့်ဆုံးအတိုင်းအတာအနေဖြင့် အပူချိန်မြင့်တက်မှုကို ၂ ဒီဂရီ ဆဲလ်စီယပ်အောက်တွင်သာ ကန့်သတ်ထားရန် ဖြစ်ပါသည်။

ပါရီသဘောတူစာချုပ်အတွင်းရှိ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ကတိကဝတ်များအပြင် အစိုးရသည် UN Habitat နှင့် ကုလသမဂ္ဂ သဘာ

ဝပတ်ဝန်းကျင်စီမံကိန်း (ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံ၊ ၂၀၁၈ ခုနှစ်) တို့၏ အကူအညီနှင့်အတူ မြန်မာနိုင်ငံ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ မူဝါဒနှင့် မဟာဗျူဟာ (၂၀၁၈-၂၀၃၀) ကို ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် မူကြမ်းရေးဆွဲလိုက်ခြင်းဖြင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရာတွင် ပို၍အသေးစိတ်ကျသော နည်းလမ်းတစ်ခုကို ဖော်ဆောင်ခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ ရာသီဥတုဆိုင်ရာ မူဝါဒအတွက် နောက်လာမည့် အရေးပါသော ခြေလှမ်းတစ်ခုသည် နောက်ဆုံးပေါ်ဖြစ်သော ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု လျှော့ချရေးဆိုင်ရာ နိုင်ငံတော်အဆင့် အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်မည့် လုပ်ငန်းအစီအစဉ် (Nationally Determined Contribution - NDC) အား တင်သွင်းသည့်အခါတွင် ပေါ်ပေါက်လာမည်ဖြစ်သည်။ NDC များသည် နိုင်ငံများအတွက် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကို ရင်ဆိုင်နိုင်မည့် နည်းလမ်းတစ်ခုအနေနှင့် ဖန်လုံအိမ်ဓာတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်မှုများကို ကန့်သတ်ရန်အတွက် တိကျ၍ တိုင်းတာနိုင်သော သတ်မှတ်ချက်များကို ချမှတ်ပေးရန် ပြုလုပ်ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ သဘောတူစာချုပ်ကို မူကြမ်းရေးဆွဲရာတွင် ကိုဗစ် ၁၉ ကမ္ဘာ့ကပ်ရောဂါနှင့် အခြားနှောင့်နှေးမှုများကြောင့် ထုတ်ပြန်မည့်နေ့ရက် (ကနဦး၌ ၂၀၂၀ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ပြန်ရန် စီစဉ်ထားခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်) ကို နောက်သို့ရွှေ့လိုက်ရသည်။ ၂၀၂၀ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတိုင်သည်အထိ အထူးသဖြင့် စွမ်းအင်ကဏ္ဍနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဆွေးနွေးမှုများကို ဆက်လက်လုပ်ဆောင်နေဆဲဖြစ်သည်။ စွမ်းအင်ကဏ္ဍသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖန်လုံအိမ်ဓာတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်မှုများ (GHG) အတွက် တာဝန်ရှိသည့် အရေးပါသော ကဏ္ဍတစ်ခုဖြစ်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ မူလ INDC တွင် သတ်မှတ်ချက်များသည် ယေဘုယျဆန်၍ မရေမရာဖြစ်နေသည်။ စင်စစ်တွင် ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုက်ဓာတ်ငွေ့လျှော့ချရေးတွင် မည်မျှအတိုင်းအတာပါဝင်ခဲ့သည့် အကြောင်း မည်သည့်ကိန်းဂဏန်းကိုမှ ထုတ်ဖော်ဖွင့်ဟခဲ့ခြင်းမရှိပါ။ ထို့ကြောင့် အနာဂတ်တွင် ထုတ်ပြန်မည့် NDC သည် ယခင်က INDC ထဲတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားခဲ့သော သတ်မှတ်ချက်များကို မွမ်းမံပြင်ဆင်ရန်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အနာဂတ်စွမ်းအင်ထုတ်လုပ်မှု အချက်အလက်အစုစု (ရုပ်ကြွင်းလောင်စာ၊ ဓာတ်ငွေ့၊ ကျောက်မီးသွေး၊ ရေအားလျှပ်စစ်၊ နေရောင်ခြည်နှင့် လေအားသုံး စွမ်းအင်စသည်) ကို သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းရန်အတွက် အရေးကြီးသော ခြေလှမ်းတစ်ခုဖြစ်ပါသည် (Zhai et al., ၂၀၁၈)။

3 UNHabitat နှင့် မေးမြန်းဆွေးနွေးမှု
4 WWF မြန်မာနှင့် မေးမြန်းဆွေးနွေးမှု

ရာသီဥတုဖောက်ပြန်မှုများ တားဆီးရေး ဆန္ဒဖော်ထုတ်ချီတက်ပွဲတွင်ပါဝင်ခဲ့ကြသူများမှ ၎င်းတို့၏ဆောင်ပုဒ်များကို ပြသခဲ့ကြသည်။ စက်တင်ဘာလ ၂၀၁၉။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကို ရင်ဆိုင်ကိုင်တွယ်ရန် အချို့သော စီမံချက်များနှင့် မူဝါဒများကို နိုင်ငံတော်အဆင့် မူကြမ်းရေးဆွဲလျက်ရှိသော်လည်း ကြီးမားသော ဟာကွက်များလည်း ကျန်ရှိနေသည် - မြေအသုံးပြုမှု၊ စွမ်းအင်သုံးစွဲမှုနှင့် ရေအားလျှပ်စစ်ကို ကျော်လွန်သော ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးနိုင်သည့် စွမ်းအင်ကို ဖန်တီးဖော်ဆောင်ရန် စွဲမြဲစွာကြိုးပမ်းမှု စသည်တို့ဖြစ်သည်။ ရေအားလျှပ်စစ်ဆည်များသည် နှိုင်းယှဉ်ချက်အားဖြင့် ဖန်လုံအိမ်ဓာတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်မှုပမာဏနည်းပါးသော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံရှိ ကြီးမားသော ဆည်များမှာ မူ ကျယ်ပြန့်၍ ပြန်လည်ကုစားပြင်ဆင်မရနိုင်သော လူမှုရေးနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အကျိုးသက်ရောက်မှုများ ရှိသည်ဟု အတိုက်အခံပြုသူများက ထောက်ပြကြပြီး အခြားကာဗွန်လိုအပ်ချက်နည်းပါးသော စွမ်းအင်ဖြေရှင်းနည်းများကို ရှာဖွေရန် ယင်းတို့ကို အကြောင်းပြချက်အနေဖြင့် အသုံးပြု၍ အငြင်းပွားလျက်ရှိကြသည် (IPCC, 2014; Urban et al., ၂၀၁၅)။

FAO ၏ အဆိုအရ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖန်လုံအိမ်ဓာတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်မှုစုစုပေါင်းကို အောက်ပါပုံစံများအတိုင်း ခွဲခြမ်းပြနိုင်သည် - စိုက်ပျိုးရေးမှ ၃၂ ရာခိုင်နှုန်း၊ သစ်တောပြုန်းတီးမှုအပါအဝင် မြေယာစီမံခန့်ခွဲမှုမှ ၃၂ ရာခိုင်နှုန်း၊ စွမ်းအင်ကဏ္ဍမှ ၂၇ ရာခိုင်နှုန်းနှင့် စွန့်ပစ်ပစ္စည်း စီမံခန့်ခွဲမှုများမှ ၈ ရာခိုင်နှုန်းတို့ ဖြစ်ကြသည် (FAOSTAT, ၂၀၁၇)။ မြန်မာနိုင်ငံ

တွင် စွမ်းအင်ရှုထောင့်မှ ကြည့်လျှင် လျှပ်စစ်ဓာတ်အား ထုတ်လုပ်မှုတွင် ရေအားလျှပ်စစ်သည် ထောက်ပံ့ပါဝင်သည့် ဝေစုပမာဏအများဆုံးဖြစ်ပြီး ၅၅ ရာခိုင်နှုန်း ရှိသည်။ ဒုတိယအများဆုံးမှာ သဘာဝဓာတ်ငွေ့ဖြစ်ပြီး ၄၂ ရာခိုင်နှုန်းဖြစ်၍ ကျောက်မီးသွေးသည် ၂ ရာခိုင်နှုန်းဖြစ်သည် (Eurocham Myanmar, ၂၀၂၀)။ သစ်တောလုပ်ငန်း၊ မြေအသုံးပြုမှုနှင့် စွမ်းအင်ကဏ္ဍတို့သည် ဖန်လုံအိမ်ဓာတ်ငွေ့များထုတ်လွှတ်မှုကို လျော့ကျစေရန်နှင့် ထိခိုက်မှုအများဆုံးခံရမည့် ပြည်သူများအတွက် ရာသီဥတုဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းကို မြှင့်တင်ပေးရန်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရမှ မဟာဗျူဟာမြောက် လုပ်ဆောင်ရမည့် အဓိကနယ်ပယ်များဖြစ်ကြသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ မြေအသုံးပြုမှုများအနက် ဓာတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်မှုအများဆုံးဖြစ်စေသည့် တွန်းအားများထဲမှ တစ်ခုမှာ သစ်တောပြုန်းတီးမှုပင်ဖြစ်သည်။ သစ်သားများရရှိရန် သို့မဟုတ် စိုက်ပျိုးရန်မြေနေရာအတွက် သစ်တောများကို ရှင်းလင်းခုတ်ထစ်ကြသောအခါတွင် ခုတ်လှဲထားသည့်သစ်ပင်များသည် ယင်းတို့စုဆောင်းထားသော ကာဗွန်များကို လေထုအတွင်းသို့ ပြန်လည်ထုတ်လွှတ်တတ်ကြသည် (သယံဇာတနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေး ဝန်ကြီးဌာန၊ ၂၀၁၈ : ၂၃)။ အပြန်အလှန်အားဖြင့် သစ်တောများကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်းသည် တစ်ကမ္ဘာလုံးကြုံတွေ့နေရသည့် အခက်အခဲဖြစ်သော ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကို ရင်ဆိုင်ရာတွင်

အားအကောင်းဆုံးသော၊ သဘာဝကို အခြေခံထားသည့် တွက်ခြေကိုက်သော နည်းလမ်းများထဲမှ တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ယင်းသည် ဂေဟစနစ်၏ အဓိကတာဝန်များကို ထောက်ပံ့ပေးသည့် တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်များနှင့် အရေးပါသော အပြောင်းအလဲ ဖြစ်ရပ်များကို အကာအကွယ်ပေးခြင်းနှင့် ဒေသခံ တိုင်းရင်းသား ယဉ်ကျေးမှု အမွေအနှစ်များကို ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်ပေးခြင်း အပါအဝင် အခြားသော ကောင်းကျိုး အမြောက်အမြားကိုလည်း ပေးစွမ်းနိုင်ပါသည်။ လက်တွေ့တွင် လိုအပ်သည့်အတိုင်းအတာအရ အကောင်အထည်ဖော် ဖို့ရန် ခက်ခဲသော်လည်း မြေဆီလွှာပျက်စီးမှုနှင့် သစ်တော ပြုန်းတီးမှုတို့ကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခြင်းသည် ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုလျော့ချရေးနှင့် လိုက်လျောညီထွေမှုရှိရေးတို့ အတွက်လည်း နှစ်ဦးနှစ်ဖက်အကျိုးရှိစေမည့် ကိစ္စဖြစ်ပါသည်။ မြေဆီလွှာထိန်းသိမ်းရေးကြိုးပမ်းမှုများတွင် တာဝန်ခံမှု၊ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် တရားမျှတမှု အခြေခံသဘောတရားများ ရှိရေးအတွက် ဒေသခံလူမှုအသိုက်အဝန်းများလည်း ပါဝင် ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။ ဒေသခံတိုင်းရင်းသားပြည်သူများနှင့် နယ်ခံလူမှုအသိုက်အဝန်းများသည် ၎င်းတို့၏ သစ်တောများကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရန် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရာတွင် အလွန် ပြောင်မြောက်ကြောင်းကို တစ်စထက်တစ်စ တိုးပွားလာသော သက်သေအထောက်အထားများက ပြသလျက်ရှိသည် (Tauli-Corpuz et al., ၂၀၁၈)။

(ခ) အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်း ရာဇဝင်

စစ်အုပ်ချုပ်မှု (၁၉၆၂ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၁ ခုနှစ်) အောက်တွင်ရှိ သော အစိုးရမှစောင့်ကြပ်ကြည့်ရှုခြင်းနှင့် ကန့်သတ်ချုပ်ချယ်မှု များကို ကြုံခဲ့ရသော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံတွင် တိုင်းရင်းသား လူနည်းစုနယ်ပယ်များ (MCRB, ၂၀၁၄) အပါအဝင် နိုင်ငံတော် အဆင့်နှင့် ဒေသအဆင့် နှစ်ရပ်လုံး၌ အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့ အစည်းများနှင့် လူထုဗဟိုပြုအဖွဲ့အစည်းများ (CBO) တည်ရှိ ပါသည်။ အစိုးရနှင့် တိုင်းရင်းသားနယ်မြေများကြားတွင်ရှိ သော ၁၉၈၉ ခုနှစ် ပစ်ခတ်မှုရပ်စဲရေးသဘောတူညီချက်သည် ပို၍များပြားသော CSO များ ပေါ်ပေါက်လာစေရန်အတွက်

အခွင့်အလမ်းပေးရာတွင် အရာဖြစ်ခဲ့သည်။ တိုက်ပွဲများနှင့် လုံခြုံမှုမရှိခြင်းတို့ကြောင့် ယခင်က လက်လှမ်းမီမှုမရှိခဲ့သော နယ်ပယ်များတွင် အဖွဲ့အစည်းများက အလုပ်များ လုပ်ဆောင် နိုင်ခဲ့သောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

စစ်အုပ်ချုပ်မှုခေတ်အတွင်းတွင် အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်း များသည် အာဏာပိုင်များ၏ လွယ်လင့်တကူ ဖိနှိပ်မှုကို ခံခဲ့ရ သည်။ အထူးသဖြင့် ယင်းအဖွဲ့အစည်းများ၏ ရည်ရွယ်ချက် မှာ လူ့အခွင့်အရေးများကို မြှင့်တင်ပေးခြင်းနှင့် သက်ဆိုင် နေလျှင် သို့မဟုတ် ယင်းအဖွဲ့အစည်းများတွင် ပါတီနိုင်ငံရေး ဆိုင်ရာ ရည်ရွယ်ချက်များ ရှိလျှင် (ရှိသည်ဟု သံသယဝင်ခံရ လျှင်) ဖြစ်သည်။ စင်စစ်တွင် ပြည်ထောင်စုသမ္မတသည် ၁၉၈၈ ခုနှစ် ဥပဒေနှင့် ဆန့်ကျင်သော အသင်းအဖွဲ့များဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၁၅(၂)(ခ) အရ မည်သည့်အသင်းအဖွဲ့ကိုမဆို မတရားအသင်း ဟူ၍ ကြေညာပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ ထိုဥပဒေသည် ယနေ့အချိန်ထိ တရားဝင်လျက်ရှိပြီး ငြိမ်းချမ်းစွာ အတိုက်အခံပြုလှုပ်ရှားနေ သည့် မီဒီယာများကို ပစ်မှတ်ထားရန် အသုံးပြုနိုင်ပါသေးသည် (Radio Free Asia, ၂၀၁၇)။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် အစိုးရသည် ‘အသင်းအဖွဲ့များ မှတ်ပုံတင်ခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေ’ ကို ပြဋ္ဌာန်း လိုက်ခြင်းဖြင့် အသင်းအဖွဲ့များ မှတ်ပုံတင်ရာတွင် လွယ်ကူစေ ခဲ့သည်။ ထိုနေ့ရက်မှစ၍ အသင်းအဖွဲ့များသည် အစိုးရဌာန တွင် တရားဝင်မှတ်ပုံတင်ထားခြင်းမရှိဘဲ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက် နိုင်လာခဲ့ပါသည် (ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံ၊ ၂၀၁၄ ခု နှစ်)။

ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာအတွင်း ပထမဆုံးအကြိမ်အနေ နှင့် ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးခွင့်နှင့် ငြိမ်းချမ်းစွာ စီတန်းလှည့်လည် ခွင့်ဆိုင်ရာ ဥပဒေကို ပြဋ္ဌာန်း၍ ၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးမှုများကို စတင်ခွင့်ပြုပေးခဲ့သည် (ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံ၊ ၂၀၁၁ ခုနှစ်)။ ထိုဥပဒေအရ စုဝေးမှုများနှင့် စီတန်း လှည့်လည်မှုများကို သက်ဆိုင်ရာမြို့နယ်ရဲစခန်းထံသို့ ယင်းသို့ ဆောင်ရွက်မည့်နေ့ရက်မတိုင်မီ အနည်းဆုံး ငါးရက်ကြိုတင်၍ ခွင့်ပြုချက်တောင်းရမည်ဟူသည့် စည်းကမ်းသတ်မှတ်ချက် ဖြင့် တရားဝင်ခွင့်ပြုပေးခဲ့သည်။ ဆန္ဒပြပွဲသည် နိုင်ငံတော် လုံခြုံရေး၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး၊ ရပ်ရွာအေးချမ်းသာယာရေး သို့မဟုတ် ပြည်သူတို့၏ ကိုယ်ကျင့်တရားအကျိုးငှာ ပြဋ္ဌာန်း ထားသည့် ဥပဒေများနှင့် မဆန့်ကျင်လျှင် ရဲများသည် ခွင့်ပြု

5 ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် ရှမ်းပြည်နယ်မှ သတင်းထောက် သုံးဦးသည် ကုလသမဂ္ဂ၏ မူယစ်ဆေးဝါးကင်းစင်ရေးနေ့ အထိမ်းအမှတ်အဖြစ် မူးယစ်ဆေးဝါးများ မီးရှို့ဖျက်ဆီးသည့် ပွဲတစ်ခုအကြောင်း သတင်းရေးစဉ်တွင် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့တစ်ခုကို ဆက်သွယ်ခဲ့ခြင်းကြောင့် ထိုဥပဒေဖြင့် တရားစွဲခံ ခဲ့ရသည်။

ချက်ထုတ်ပေးရန် ငြင်းဆန်ခြင်းမပြုရဟု ပြဋ္ဌာန်းသည့် ပြင်ဆင်ချက်အများအပြားကို ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ပြင်ဆင်ချက်များတွင် အစိုးရထံမှ ခွင့်ပြုချက်တောင်းခံရန် ယျက်ကွက်မှုအတွက် ထောင်ဒဏ်ကို တစ်နှစ်ထက်မပိုသော ထောင်ဒဏ်မှ နေ၍ ၆ လထက်မပိုသော ထောင်ဒဏ်သို့ လျော့ချခဲ့သည်။

မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပြည်တွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာ NGO များ၏ အရေအတွက်သည် အချိန်နှင့်အမျှ တဖြည်းဖြည်း တိုးပွားလာလျက်ရှိသည်။ စွမ်းရည်ရှေ့ဆောင်အဖွဲ့ (Capacity Building Initiative) မှ ထုတ်ပြန်ခဲ့သော လမ်းညွှန်စာအုပ်တွင် ၂၀၀၁ ခုနှစ်၌ ပြည်တွင်း NGO အရေအတွက်သည် ၃၀ ဖွဲ့မှနေ၍ ၂၀၀၄ ခုနှစ်တွင် ၆၂ ဖွဲ့သို့ တိုးလာပြီး ၂၀၀၉ ခုနှစ်တွင် ၈၆ ဖွဲ့အထိ ရှိလာခဲ့သည်ဟု မှတ်တမ်းတွေ့ရသည် (Wallis et al., ၂၀၁၁)။ ထို့နောက် Local Resource Center အဖွဲ့မှ ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့သော မြန်မာ NGO လမ်းညွှန်စာအုပ်တွင် ပြည်တွင်း NGO ပေါင်း ၁၁၈ ဖွဲ့နှင့် နိုင်ငံတကာ NGO ပေါင်း ၅၆ ဖွဲ့ စာရင်းရှိသည်ကို တွေ့ရသည် (Local Resource Center, 2012a; Local Resource Center, 2012b)။ မြန်မာနိုင်ငံ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် တာဝန်ခံမှုရှိရေး မဟာမိတ်အဖွဲ့၊ Local Resource Center နှင့် မြန်မာနိုင်ငံ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ပြန်လည်ထူထောင်ရေး-ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရေး ကွန်ရက်ကဲ့သို့သော အချို့ကွန်ရက်ချိတ်ဆက်ပေးသည့် အဖွဲ့အစည်းများသည် ပြည်တွင်းရှိ NGO များကို ကွန်ရက်ချိတ်ဆက်ရန် အခွင့်အလမ်းများ၊ စွမ်းရည်တည်ဆောက်ခြင်း၊ ရန်ပုံငွေမတည်ခြင်းနှင့် မူဝါဒဆွေးနွေးတိုင်ပင်ခြင်းများကို ထောက်ပံ့ပေးခြင်းဖြင့် အကူအညီပေးရာတွင် အရေးပါသောအဖွဲ့များ ဖြစ်ကြသည်။

ဤလေ့လာမှုတွင် လူထုဗဟိုပြုအဖွဲ့အစည်းများဟူသည်မှာ ပြည်တွင်းအဆင့်၌သာ လုပ်ကိုင်နေသည့် အကျိုးအမြတ်မယူသော အဖွဲ့အစည်းများကို ရည်ညွှန်းပြောဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများတွင် ပြည်သူများက ဖွဲ့စည်းထားသည့် အစိုးရမဟုတ်သော၊ အကျိုးအမြတ်မယူသော စေတနာ့ဝန်ထမ်းအဖွဲ့များ ပါဝင်ပြီး စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ ပါဝင်ခြင်းမရှိပါ။ ပြည်တွင်း NGO များကို မြန်မာနိုင်ငံ၏ နေရာအနှံ့အပြားတွင် လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှုများ ပြုလုပ်နေသည့် ပို၍စနစ်ကျသော အဖွဲ့အစည်းများအဖြစ် ယူဆ၍ ယင်းတို့သည် အသင်းအဖွဲ့များ မှတ်ပုံတင်ခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေနှင့် အညီ တရားဝင် မှတ်ပုံတင်ထားသည့် အဖွဲ့အစည်းများ ဖြစ်ကြပါသည် (ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံ၊ ၂၀၁၄ ခုနှစ်)။

(ဂ) ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှုများ

ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအရေးနှင့်ပတ်သက်၍ CSO များနှင့် အတူလုပ်ဆောင်နေသော အထင်ရှားဆုံး အဖွဲ့အစည်းများအနက် တစ်ခုမှာ မြန်မာနိုင်ငံ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ မဟာမိတ်အဖွဲ့ (MCCA) ဖြစ်ပါသည်။ MCCA ကို ၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် တည်ထောင်ခဲ့ပြီး ယခုလက်ရှိတွင် နေပြည်တော်မြို့၌ ရုံးစိုက်ထားသည်။ ၎င်းကို ကုလသမဂ္ဂ လူသားများ အခြေတကျ နေထိုင်နိုင်ရေးအစီအစဉ် (UN-Habitat) နှင့် ကုလသမဂ္ဂသဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရေးအစီအစဉ် (UN Environment) တို့မှ အကောင်အထည်ဖော်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ၎င်းအဖွဲ့၏ ပဓာနရည်မှန်းချက်မှာ “မူဝါဒချမှတ်သူများနှင့် လူမှုအဖွဲ့အစည်း၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များနှင့် နေ့စဉ်ဘဝတို့တွင် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကို ပိုမိုကျယ်ပြန့်စွာ ရင်ဆိုင်ကိုင်တွယ်နိုင်ရန်အတွက် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအကြောင်း အသိပညာ မြှင့်တင်ပေးရန်နှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ ဗဟုသုတများနှင့် သိပ္ပံသဘောတရားများ အသိပေးဝေမျှရန်” ဖြစ်သည်။ MCCA သည် မြန်မာနိုင်ငံ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ မူဝါဒ၊ မဟာဗျူဟာနှင့် အတည်ပြုဆောင်ရွက်ချက်များကို ပြင်ဆင်ချမှတ်ရာတွင် အဓိကကျသော ကဏ္ဍမှ ပါဝင်ခဲ့ပါသည် (ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံ၊ ၂၀၁၈ ခုနှစ်)။

မြန်မာနိုင်ငံ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် တာဝန်ခံမှုရှိရေး မဟာမိတ်အဖွဲ့ (MATA) သည် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးကို လုပ်ဆောင်လျက်ရှိသည့် အကြီးမားဆုံးသော အမျိုးသားကွန်ရက်တစ်ခုဖြစ်ပြီး ၂၀၁၇ ခုနှစ်အထိ မှတ်တမ်းများတွင် အဖွဲ့ဝင် ၅၁၈ ဦး ပါဝင်ဖွဲ့စည်းထားကြောင်း တွေ့ရသည် (Lanjouw et al., ၂၀၁၇)။ ၎င်းအဖွဲ့သည် ဖန်လုံအိမ်ဓာတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်မှုများ ဖြစ်ပေါ်စေသည့် ကျောက်မီးသွေးတူးဖော်ခြင်း၊ ကုန်းပေါ်/ကမ်းလွန် ရေနံတူးခြင်းနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့တူးဖော်ခြင်းကဲ့သို့သော သယံဇာတထုတ်ယူသည့်လုပ်ငန်းများတွင် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် တာဝန်ခံမှုရှိရေး စံနှုန်းများ ပြည့်မီစေရန်အတွက် အထူးသဖြင့် တက်ကြွစွာ အကူအညီပေးလျက်ရှိသည်။ CIA ၏ အဆိုအရ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရေနံရိုင်းပမာဏသည် ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် စည်ပေါင်း ၁၃၉ သန်းရှိမည်ဟု အကြမ်းဖျင်းခန့်မှန်းထားပြီး ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် သဘာဝဓာတ်ငွေ့တန်ချိန်ပေါင်း ၁၈ ဘီလီယံ ကုဗမီတာ ရှိမည်ဟု ခန့်မှန်းရသည် (ကမ္ဘာတစ်ဝန်းလုံး အများဆုံး အဆင့် ၂၉ နိုင်ငံမြောက်ဖြစ်သည်) (Central Intelligence Agency, n.d.)။

ရာသီဥတုဖောက်ပြန်မှုများ တားဆီးရေး ဆန္ဒဖော်ထုတ်ချီတက်ပွဲတွင် ဆောင်ပုဒ်များကို မျှဝေခဲ့ကြသည်။ စက်တင်ဘာလ ၂၀၁၉။

တက္ကသိုလ်များ စိမ်းလန်းစိုပြေရေးကွန်ရက် (The Universities Green Network) သည် ကျယ်ပြန့်စုံလင်သော တက္ကသိုလ် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးအသင်းမျိုးစုံကို ကိုယ်စားပြုထားသည့် လူငယ်ကွန်ရက်တစ်ခုဖြစ်သည်။ ၎င်းကွန်ရက်သည် ၂၀၂၀ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ကျင်းပသည့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ သမ္မတသစ်ရွေးကောက်ပွဲကာလတွင် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်း ကာကွယ်ရေးကို နိုင်ငံရေးနှင့် ပေါင်းစပ်ရန်အတွက် မူဝါဒလမ်းစဉ်တစ်ရပ်ကို ပေးစွမ်းရာတွင် အထူးတက်ကြွစွာ အကူအညီပေးခဲ့သည်။ ထိုကွန်ရက်သည် မြန်မာနိုင်ငံရေးတွင် တည်ရှိနေသော သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အရေးကိစ္စများ၏ အနေအထားကို အသိပညာပေးရာတွင် ကူညီနိုင်ရန်အတွက် “သဘာဝကို မဲပေးပါ” ဟူသည့် ဆောင်ပုဒ်ကို အသုံးပြု၍ ရာသီဥတုနှင့် ရွေးကောက်ပွဲများကြားမှ ဆက်ဆံရေးအကြောင်း စုံလင်သော မှတ်တမ်းမျိုးစုံကို လူငယ်များဦးဆောင်သော CSO များ၏ ခေါင်းဆောင်များနှင့်အတူ ပြုစုခဲ့သည်။

(ဃ) သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရေးလှုပ်ရှားမှု

မြန်မာနိုင်ငံတွင် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အရေးကိစ္စများနှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုတို့သည် လူငယ်များအကြားတွင်ကျယ်လာပြီး အာရုံစိုက်မှုရရှိလျက် ရှိသည်။ ပြီးခဲ့သော

နှစ်နှစ်အတွင်းတွင် မြန်မာနိုင်ငံ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရေးလှုပ်ရှားမှုကို အနာဂတ်အတွက် သောကြာနေ့များ (Fridays for Future) (ဆွီဒင်လူမျိုး လူငယ်တက်ကြွလှုပ်ရှားရေးသမား Greta Thunberg မှ ဦးဆောင်သည်) နှင့် မျိုးသုဉ်းကွယ်ပျောက်မှုများကို ပုန်ကန်ခြင်း (Extinction Rebellion) (Dowling, ၂၀၂၀) ကဲ့သို့သော ကမ္ဘာတစ်ဝန်း ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ လှုပ်ရှားမှုများမှ လှုံ့ဆော်ပေးခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းလှုပ်ရှားမှုများမှ စေ့ဆော်ပေးခဲ့ခြင်းဖြစ်သော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံမှ တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများသည် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကြောင့် နိုင်ငံတွင်း၌ ကြုံတွေ့ရနိုင်သည့် စိုးရိမ်ဖွယ်ကိစ္စများကြောင့် တက်ကြွပါဝင်ကြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဤလေ့လာမှုတွင် ပါဝင်ခဲ့သော လူငယ်အဖွဲ့များ၏ အဆိုအရ ဆောင်ရွက်မှုများ ပြုလုပ်ရန် စေ့ဆော်ပေးခဲ့သော အဓိကစိုးရိမ်ဖွယ်ရာကိစ္စများမှာ မြန်မာနိုင်ငံရှိ သစ်တောပြုန်းတီးမှုရာဇဝင်၊ အပူပိုင်းဇုန်ဒေသတွင် ဖြစ်ပေါ်နေသော ပြင်းထန်သည့် မိုးခေါင်မှုများနှင့် နိုင်ငံတွင်း ပုံမှန်ဖြစ်ပေါ်နေသော ရေလွှမ်းမိုးမှုနှင့် ဆိုင်ကလုန်းမုန်တိုင်းများ ဖြစ်ကြသည်။

ဆန္ဒပြမှုများနှင့် ကမ်ပိန်းများ

ရာသီဥတုကပ်ဘေးတိုက်ဖျက်ရေးအဖွဲ့ (Climate Strike) ကို ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအကြောင်း အသိပညာမြှင့်တင်ပေးရန်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံသည် ရာသီဥတုကပ်ဘေး ကြုံတွေ့

နေရကြောင်း အစိုးရမှ အသိအမှတ်ပြုလက်ခံစေရန်အတွက် တောင်းဆိုရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ၂၀၁၉ ခုနှစ်၊ မေလတွင် တည်ထောင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ၂၀၁၉ ခုနှစ်၊ မေလ ၂၄ ရက် နေ့တွင် ရာသီဥတုကပ်ဘေး တိုက်ဖျက်ရေးအဖွဲ့သည် မဟာ ဗန္ဓုလပန်းခြံတွင် ကျင်းပခဲ့သည့် ပထမဆုံးသော မြန်မာနိုင်ငံ ရာသီဥတုဆိုင်ရာ လူထုစည်းဝေးပွဲကို ဦးဆောင်ခဲ့သည်။ နောက်ပိုင်းတွင် အခြားစည်းဝေးပွဲတစ်ခုကို မေလ ၃၁ ရက်နေ့ တွင် ထပ်မံကျင်းပခဲ့သည်။ ထိုစည်းဝေးပွဲတွင် ဆန္ဒပြသူ ၂၅ ဦး သည် “ရာသီဥတုဆိုင်ရာ အရေးပေါ်အခြေအနေ” ကို သတိပြု မိလာစေရန် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအား တိုက်တွန်း၍ “ကမ္ဘာကြီး ကို ကယ်တင်ပါ” နှင့် “ကျောက်မီးသွေး တူးဖော်ခြင်းကို ဆ န့်ကျင်ကြ” ဟု ရေးသားထားသည့် လက်ကိုင်ပို့စတာများ ကို ကိုင်ဆောင်လျက် ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးခဲ့ကြသည်။ ဆန္ဒပြ သူတစ်ဦးသည် “မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်းမှာ လူတွေဟာ အပူ ရှုပ်ရောဂါနဲ့ သေဆုံးနေကြပါတယ်။ ရန်ကုန်မြို့ကလည်း ပူသ ထက် ပိုပိုပူလာပြီ” ဟူ၍ ၎င်း၏အမြင်ကို မျှဝေခဲ့သည် (Myan mar Mix, ၂၀၁၉)။ ၂၀၁၉ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ ၂၀ ရက်နေ့ တွင် လူငယ်များ အများဆုံးပါဝင်သော ရာနှင့်ချီသည့် ဆန္ဒ ပြသူများသည် ရန်ကုန်မြို့လယ်ကောင်တွင် ချီတက်ဆန္ဒပြ ခဲ့ကြသည်။ ၂၀၂၀ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် မြန်မာနိုင်ငံ၌ ကိုဗစ်- ၁၉ ကမ္ဘာ့ကပ်ရောဂါ ရောက်ရှိဖြစ်ပွားလာသဖြင့် လူထုစုဝေး မှုများပြုလုပ်ရန် မဖြစ်နိုင်တော့သောကြောင့် ရာသီဥတုကပ် ဘေးတိုက်ဖျက်ရေးအဖွဲ့သည် ၎င်း၏ ပြန်ကြားဆက်သွယ်ရေး မဟာဗျူဟာကို အွန်လိုင်းအဓိကထား၍ပြောင်းလဲခဲ့သည်။ ကမ္ဘာ့ ကပ်ရောဂါအခြေအနေကို ထိန်းချုပ်လိုက်နိုင်၍ စုဝေးမှုများ အား ကန့်သတ်ထားသည်ကို ပယ်ဖျက်လိုက်သည့်အချိန်သို့ မ ရောက်မချင်း ရာသီဥတုကပ်ဘေးတိုက်ဖျက်ရေးအဖွဲ့သည် ဆန္ဒပြပွဲများကို မကြာမီ စီစဉ်ကျင်းပနိုင်မည့် အလားအလာရှိ သည်ဟု ကြိုတင်မျှော်မှန်းထားခြင်းမရှိပါ။

ဆန္ဒပြပွဲများအပြင် ၂၀၁၉ ခုနှစ် အစောပိုင်းတွင် Conyat Cre ate မှ အစပျိုးခဲ့သော “ရာသီဥတုအကြောင်း စကားပိုင်းများ (Climate Talks)” ဟုခေါ်သည့် ကမ်ပိန်းသည် လူငယ် စေတနာ့ဝန်ထမ်းများမှ ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်သည့် ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုအကြောင်း ဆွေးနွေးပွဲများ အတွက် ပလက်ဖောင်း တစ်ခုကို ဖန်တီးပေးရန်အတွက် တစ်လတစ်ကြိမ်ကျင်း ပသည့် ပွဲစဉ်များကို ရန်ကုန်မြို့တွင် စီစဉ်ကျင်းပလျက်ရှိသည်။

၂၀၂၀ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လမှစ၍ ထိုပလက်ဖောင်းသည် ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုအကြောင်း အသိပညာပေးမှုများကို ပိုမိုပြုလုပ် ရန်အတွက် မန္တလေးမြို့တွင်ပါ ဖြန့်ကျက်ဆောင်ရွက်မည် ဖြစ်ကြောင်း အသိပေးကြေညာခဲ့သည်။

လူမှုမီဒီယာ

ဖွဲ့စည်းတည်ထောင် တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများအတွက် သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ သီးသန့်စာမျက်နှာ အများအပြားမှတစ် ဆင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအကြောင်း သတင်းအချက်အလက် များကို မျှဝေစရာ ပလက်ဖောင်းတစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ယင်း အချက်သည် စမတ်ဖုန်းများကို စတင်သုံးစွဲမှု နောက်ကျ ခြင်းကြောင့် အများအားဖြင့် ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်မှုကို အင်တာနက်နှင့် တန်းတူပြုလိုက်သော နည်းပညာဆိုင်ရာ ဓလေ့တစ်ခုအဖြစ် အကျိုးဆက်ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့သည့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အင်တာနက် အသုံးပြုမှု အလေ့အထများကို ကျယ်ပြန့်စွာ ထင်ဟပ်လျက်ရှိ သည် (Frontier Myanmar, ၂၀၁၈)။ ၂၀၂၀ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ တိုင်သည်အထိ စာရင်းကောက်ယူမှုတွင် မြန်မာနိုင်ငံ၌ ဖွဲ့စ ဘတ်အသုံးပြုသူဦးရေ ၂၂ သန်းရှိပြီး ထိုအသုံးပြုသူများအနက် ၈၆ ရာခိုင်နှုန်းမှာ အသက် ၁၃ နှစ်နှင့် ၃၄ နှစ်ကြား အရွယ် များဖြစ်ကြသည် (NapoleonCat Stats, ၂၀၂၀)။ ထိုနည်း ပညာသည် အဖွဲ့အစည်းများ၏ လွှမ်းမိုးနိုင်သော နယ်ပယ် ကို ဒေသန္တရအဆင့်မှနေ၍ နိုင်ငံတော်အဆင့်သို့ တိုးချဲ့စေနိုင် ခဲ့သည်။ မေးမြန်းဆွေးနွေးခဲ့သည့် လူငယ်များဦးဆောင်သော အဖွဲ့အစည်းများ၏ ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်မှုများနှင့် စောင့် ကြည့်ဖတ်ရှုသူပေါင်း ထောင်ချီ၍ ရှိနေကြသည်။

ရာသီဥတုဆိုင်ရာ တက်ကြွလှုပ်ရှားမှုများဖြင့် ဖွဲ့စည်းတည်ထောင် မှု တွင် ဖြန့်ဝေနေသော သတင်းမက်ဆေ့များ အနက် တစ်ခုမှာ စံချိန်တင်အပူချိန်များဖြစ်သည်။ ၂၀၁၉ ခုနှစ် ဧပြီလတွင် ရန် ကုန်မြို့ အပူချိန်သည် ၄၂ ဒီဂရီဆဲလ်စီယပ်ရှိပြီး ပြီးခဲ့သောနှစ် ဧပြီလအပူချိန် ၄၁.၁ ဒီဂရီ ဆဲလ်စီယပ်ကို ကျော်လွန်ကာ စံချိန် သစ် တင်သွားခဲ့သည် (Al Jazeera, ၂၀၁၉)။ မကြာသေးမီက မိုးလေဝသနှင့် ဇလဗေဒဦးစီးဌာနသည် ၂၀၂၀ ခုနှစ်၊ မေလ ၉ ရက်နေ့တွင် ချောက်မြို့ - မကွေးတိုင်း၌ ၄၇.၅ ဒီဂရီဆဲလ်စီ ယပ်ရှိသည့် စံချိန်သစ်ကို မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည် (မိုးလေဝသ နှင့် ဇလဗေဒဦးစီးဌာန၊ ၂၀၂၀)။ မြန်မာပြည်သူ့အများစုတွင်

6 အချက်အလက်များကို ပိုမိုသိရှိလိုပါက Conyat Create ရာသီဥတုအကြောင်း စကားပိုင်းများ ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်မှုကို ကြည့်ပါ - <https://www.facebook.com/YangonClimateTalks>

လေအေးပေးစက်များ မရှိသောကြောင့် အပူချိန်မြင့်တက်မှုသည် ပြည်သူများ၏ ကျန်းမာရေး၊ အထူးသဖြင့် သက်ကြီးရွယ်အိုများအား ပြင်းပြင်းထန်ထန် ထိခိုက်မှုရှိနိုင်သည်။

မေးမြန်းဆွေးနွေးမှုများ

(က) နည်းနာနိဿယ

သုတေသနကို မြန်မာနိုင်ငံရှိ အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ၎င်းတို့၏ ရာဇဝင်များ၊ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့် ပတ်သက်သည့် သုတေသနအနေအထားတို့အပေါ် အလေးပေးထားသော စာတမ်းသုံးသပ်ဆန်းစစ်ချက်နှင့် စတင်ထားသည်။

ပဏာမအကြံအစဉ်အဖွဲ့အစည်းအဖွဲ့များကို Local Resource Center (LRC)၊ မြန်မာနိုင်ငံ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် တာဝန်ခံမှုရှိရေး မဟာမိတ်အဖွဲ့ (MATA) နှင့် မြန်မာနိုင်ငံ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ပြန်လည်ထူထောင်ရေး-ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရေး ကွန်ရက် (MERN) တို့အပါအဝင် ပြည်တွင်း NGO များနှင့်အတူ စီစဉ်ကျင်းပခဲ့သည်။ ကမ္ဘာ့တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်များရန်ပုံငွေအဖွဲ့ (WWF)၊ Earthrights International နှင့် UN Habitat တို့အပါအဝင် နိုင်ငံတကာဆိုင်ရာ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ (INGO) နှင့် ကုလသမဂ္ဂ အေဂျင်စီများနှင့်လည်း တိုင်ပင်ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ အဆုံးသတ်တွင် မေးမြန်းဆွေးနွေးခြင်းခံခဲ့ရသော ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍမှ အဖွဲ့အစည်းများတွင် Conyat Create၊ Spectrum နှင့် မြန်မာ့သတင်းပညာသိပ္ပံတို့ ပါဝင်သည်။ ထိုမေးမြန်းဆွေးနွေးမှုများသည် လူငယ်များဦးဆောင်သော အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများအား မဆက်သွယ်မီ မြန်မာနိုင်ငံရှိ ရာသီဥတုဆိုင်ရာ လှုပ်ရှားမှု အခြေအနေကို ဤအစီရင်ခံစာအနေဖြင့် ပိုမိုကျယ်ပြန့်စွာ နားလည်နိုင်ရန်အတွက် အုတ်မြစ်ကို ချမှတ်ပေးခဲ့သည်။

အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းစုစုပေါင်း ၄၀ ဖွဲ့ကို စာတမ်းသုံးသပ်ဆန်းစစ်ချက်၊ ပဏာမ အစည်းအဝေးများနှင့် ကွန်ရက်ချိတ်ဆက်မှုတို့မှတစ်ဆင့် ရွေးချယ်ထားခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုအရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်း ၄၀ အနက် ၂၅ ဖွဲ့ကို အချက် သုံးချက်ပါသော စံနှုန်းကို အခြေခံ၍ ရွေးချယ်ခဲ့ကြသည်။ CSO တစ်ခု၏ လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်ချက်များသည် ရာသီဥတုပြောင်းလဲ

မှုဆိုင်ရာ အရေးယူဆောင်ရွက်ချက်နှင့် ဆက်စပ်နီးနွယ်မှု မည်မျှရှိသည်၊ ထိုအဖွဲ့အစည်းသည် လူငယ်များကို မည်ကဲ့သို့ ကိုယ်စားပြုနေသနည်း၊ ထိုအဖွဲ့အစည်း၏ အွန်လိုင်းတွင် ရှိသော အထူးသဖြင့် ဖေ့စ်ဘွတ်တွင်ရှိသော သရုပ်သဏ္ဍာန်များ စသည့် အချက်သုံးချက်ကို ကြည့်ရှုစစ်ဆေး၍ ၀ မှတ် မှ ၃ မှတ်အကြား အမှတ်ပေးရွေးချယ်ခြင်းဖြစ်သည်။

အဆုံးသတ်တွင် လူငယ်များဦးဆောင်သော အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် မေးမြန်းဆွေးနွေးမှု ၁၈ ခုကို ၂၀၂၀ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ ၂၂ ရက်နေ့မှ အောက်တိုဘာလ ၂ ရက်နေ့အတွင်း စီစဉ်ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ကိုဗစ်-၁၉ ကမ္ဘာ့ကပ်ရောဂါကြောင့် ချမှတ်ထားသည့် ကန့်သတ်ချက်များကြောင့် မေးမြန်းဆွေးနွေးမှုများကို အွန်လိုင်းပေါ်တွင် ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ထိုနည်းလမ်းတွင် ဖြေကြားသူများ၏ အင်တာနက်ချိတ်ဆက်မှုများ မကောင်းမွန်မှုနှင့် မျက်နှာချင်းဆိုင် လူတွေ့မေးမြန်းရသကဲ့သို့ နားလည်အစေးကပ်မှုကို ရရှိရန် အခွင့်အလမ်းနည်းပါးခြင်းကဲ့သို့သော အကန့်အသတ်များ ရှိခဲ့သည်။

ဤအကြောင်းအရာနှင့်စပ်လျဉ်း၍ နှစ်စဉ် သိကျွမ်းနားလည်သူများနှင့် မေးမြန်းဆွေးနွေးရာတွင် အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ စနစ်တကျဖွဲ့စည်းထားသော မေးမြန်းဆွေးနွေးမှုပုံစံဖြင့် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ မေးမြန်းဆွေးနွေးမှုမတိုင်မီတွင် ပါဝင်သူများထံသို့ မေးခွန်းများကို ကြိုတင်ပေးပို့ထားသည်။ အထူးသဖြင့် ၎င်းတို့၏ အသံသည် ၎င်းတို့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုလုံး၏ စံတန်ဖိုးများနှင့် အကျိုးစီးပွားကို ကိုယ်စားပြုသောကြောင့် ၎င်းတို့၏ အဖြေများကို ပိုမိုကောင်းမွန်စွာ ကြိုတင်ပြင်ဆင်နိုင်ရန်အတွက် ဖြစ်သည်။ မေးမြန်းဆွေးနွေးမှုများတွင် မြန်မာဘာသာစကားကို အဓိကသုံးနှုန်းပြောဆိုခဲ့ပြီး အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားဖြင့် မှတ်တမ်းတင်၊ ကူးယူ၍ ဘာသာပြန်ဆိုခဲ့သည်။

ရာသီဥတုဖောက်ပြန်မှုများ တားဆီးရေး ဆန္ဒဖော်ထုတ်ပွဲ ဆောင်ပုဒ်။ စက်တင်ဘာလ ၂၀၁၉။

(ခ) အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများအကြောင်း အကြမ်းဖျင်းဖော်ပြချက်

မေးမြန်းဆွေးနွေးခဲ့သည့် အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်း (CSO) စုစုပေါင်း	၁၈
<ul style="list-style-type: none"> မေးမြန်းဆွေးနွေးခဲ့သည့် ဧရာဝတီဒေသဆိုင်ရာ CSO 	၈
<ul style="list-style-type: none"> မေးမြန်းဆွေးနွေးခဲ့သည့် အပူပိုင်းဇုန်ဒေသဆိုင်ရာ CSO 	၇
<ul style="list-style-type: none"> မေးမြန်းဆွေးနွေးခဲ့သည့် ကရင်ပြည်နယ်ဆိုင်ရာ CSO 	၃
ပါဝင်ခဲ့သည့် လူငယ်များဦးဆောင်သော CSO များ	၁၂
၂၀၁၈ နှင့် ၂၀၂၀ ခုနှစ်ကြားတွင် တည်ထောင်ခဲ့သော အဖွဲ့အစည်းများ	၁၀ (၅၆ ရာခိုင်နှုန်း)
မှတ်ပုံတင်ထားသည့် CSO များ (စုစုပေါင်း)	၃ (၁၈ ရာခိုင်နှုန်း)
မှတ်ပုံတင်ထားသည့် လူငယ်များဦးဆောင်သော CSO များ	၀

ဇယား(၁) သုတေသနတွင် လေ့လာခဲ့သော အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ

မေးမြန်းဆွေးနွေးခဲ့သည့် CSO ၁၈ ဖွဲ့အနက် ၁၂ ဖွဲ့သည် တက္ကသိုလ် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေးအသင်းများမှ လာသော လူငယ်အများစုက ဦးဆောင်သည့်အဖွဲ့များဖြစ်သည်။ ဤသုတေသနတွင် လူငယ်များဦးဆောင်သော အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းဆိုသည်မှာ အသက် ၃၀ သို့မဟုတ် အသက် ၃၀ အောက် ရှိကြသော ဘုတ်အဖွဲ့ဝင်အများစုပါဝင်သည့် အဖွဲ့အစည်းကို ရည်ညွှန်းသည်။ ဤသုတေသန၌ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အမည်၌ “ရာသီဥတု” ဟူသည့် ဝေါဟာရပါဝင်သည့် လူငယ်များဦးဆောင်သော အဖွဲ့အစည်း တစ်ခုတည်းရှိကြောင်း တွေ့ရပြီး ၎င်းမှာ ရာသီဥတုကပ်ဘေးတိုက်ဖျက်ရေးအဖွဲ့ (Climate Strike) ဖြစ်သည်။

အဖွဲ့အစည်းများတွင် ပါဝင်သော အဖွဲ့ဝင်များအရေအတွက်သည် ၅ ဦးမှ ၁၀၀ ဦးအထိ ကွဲပြားလျက်ရှိသည်။ CSO ၁၈ ဖွဲ့အနက် ၁၀ ဖွဲ့ကို ၂၀၁၈ နှင့် ၂၀၂၀ ခုနှစ်အတွင်း တည်ထောင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပြီး ထိုအချက်သည် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးလှုပ်ရှားမှုအပေါ် စိတ်ဝင်စားမှုမြင့်တက်လာကြောင်း ထင်ရှားစေပါသည်။ လူငယ်များဦးဆောင်သော မည်သည့်အဖွဲ့အစည်းမျှ မြန်မာနိုင်ငံ အသင်းအဖွဲ့များ မှတ်ပုံတင်ခြင်းဥပဒေနှင့်အညီ မှတ်ပုံတင်ထားခြင်း မရှိပေ။ ဤလေ့လာမှု၏ နမူနာအရွယ်အစားသည် သေးငယ်သောကြောင့် ထိုကိန်းဂဏန်းများသည် ခေတ်ရေစီးကြောင်းများကိုသာ ကိုယ်စားပြုခြင်းဖြစ်ပြီး တစ်နိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာဖြင့် တွက်ချက်ခန့်မှန်းမည်ဆိုလျှင် အထူးသတိပြု၍ ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်ပါသည်။

ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုသည်မှာ ရှုပ်ထွေးသော အကြောင်းအရာတစ်ခုဖြစ်သည်။ မည်သည့်ကဏ္ဍ သို့မဟုတ် မည်သည့်လူမျိုး ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအကျိုးဆက်များထံမှ ကင်းလွတ်မည် မဟုတ်သောကြောင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုလျှော့ချရေး သို့မဟုတ် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့် လိုက်လျောညီထွေမှုရှိရေးတို့ကို ကိုင်တွယ်ရာတွင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ မည်သည့်အဖွဲ့အစည်းများသည် အရေးပါသောကဏ္ဍမှ ပါဝင်နေသည်ဟူ၍ ဖော်ပြရန် ခက်ခဲနိုင်သည်။ CSO များသည် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့် သက်ဆိုင်သော အကြောင်းအရာတစ်ခုကို ပြောဆိုရာတွင် ထိုအချက်ကို ရည်ညွှန်းကိုးကားလေ့မရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဤသုတေသနတွင် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို မထိခိုက်စေသော စိုက်ပျိုးရေးအလေ့အထများ၊ ရာသီဥတု ကြိုတင်သတိပေးစနစ်များ၊ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ဒဏ်ခံနိုင်စွမ်း၊ သစ်တောများကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်း၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို မထိခိုက်စေသော ရေအရင်းအမြစ်စီမံခန့်ခွဲမှု၊ ရုပ်ကြွင်းလောင်စာတူးဖော်မှုများ (ရေနံ၊ ကျောက်မီးသွေး၊ သဘာဝဓာတ်ငွေ့) လျှော့ချရေးကို မြှင့်တင်ခြင်း နှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို မထိခိုက်စေသော စွမ်းအင်ရင်းမြစ်များကို တိုးမြှင့်ခြင်း (နေရောင်ခြည်စွမ်းအင်နှင့် ရေအားလျှပ်စစ်) စသည်ကဲ့သို့သော အကြောင်းအရာများကို ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအား ရင်ဆိုင်ကိုင်တွယ်ခြင်း ဟူသည့် ခေါင်းစဉ်အောက်တွင် ကျရောက်သည်ဟု ယူဆထားသည်။ ထိုစံနှုန်းများကို မြန်မာနိုင်ငံ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ မဟာဗျူဟာအဖွဲ့ထံမှ ဆင့်ပွားအသုံးပြုထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

(ဂ) မေးမြန်းဆွေးနွေးမှုများမှတွေ့ရှိချက်များ

၁။ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့် မျှော်မှန်းထားသော အကျိုးသက်ရောက်မှုများကို နားလည်သဘောပေါက်ခြင်း

ရာသီဥတုဆိုင်ရာ အထွေထွေဗဟုသုတနှင့် မူဝါဒ

“ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု” ဟူသော ဝေါဟာရသည် အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများအားလုံးနှင့် ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်ပြီးဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပါအဖွဲ့အစည်းအများစုအနေဖြင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ သိပ္ပံနည်းကျ သဘောတူညီချက် (Cook et al., 2016) အရ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုသည် လူတို့၏အပြုအမူကြောင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်ခြင်းမျိုးဖြစ်သည်ဟူသော သဘောတရားကို သိရှိလက်ခံထားခဲ့ကြသည်။ အဆိုပါအခြေခံအချက်မှလွဲ၍ ဖန်လုံအိမ်ဓာတ်ငွေ့များ ထုတ်လွှတ်ခြင်းနှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုတို့အကြား ဆက်နွှယ်မှုကို ကောင်းစွာ နားမလည်ကြပေပါ။ ယေဘုယျအားဖြင့် မေးမြန်းဆွေးနွေးခံရသူများသည် ပတ်ဝန်းကျင်အပေါ်သက်ရောက်သည့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု၏ အကျိုးဆက်များကို ဖော်ပြနိုင်ကြလေ့ရှိသော်လည်း ပြဿနာ၏ ရင်းမြစ်များနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ရှင်းလင်းစွာ မသိရှိကြပေ။

“နိုင်ငံရေးပါတီတွေက ပတ်ဝန်းကျင်ကာကွယ်ရေး ဒါမှမဟုတ် ရာသီဥတုဆိုင်ရာ လှုပ်ရှားမှုတွေကို အလေးပေးလုပ်ဆောင်ကြမယ် မထင်ဘူး။ တချို့နိုင်ငံရေးပါတီတွေရဲ့ ကမ်ပိန်းကြေညာစာတမ်းတွေကို ဖတ်ကြည့်လိုက်တဲ့အခါ ပတ်ဝန်းကျင်ကာကွယ်ရေး ဒါမှမဟုတ် ရာသီဥတုဆိုင်ရာ လှုပ်ရှားမှုအကြောင်းမျိုး ရေးထားတာလည်း အများကြီးမတွေ့ရပါဘူး” (ဧရာဝတီ)

အလားတူပင် အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများသည် ရာသီဥတုဆိုင်ရာ လှုပ်ရှားမှုကို ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ စီမံအုပ်ချုပ်မှု ဖွဲ့စည်းပုံနှင့် ရင်းနှီးခြင်းမရှိပါ။ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့်စပ်လျဉ်းသော မူဝါဒသစ်များ၊

အစီအစဉ်အသစ်များနှင့် ဥပဒေအသစ်များကို အရပ်ဘက် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် လူငယ်ဦးဆောင်သော အဖွဲ့အစည်း များက ယေဘုယျအားဖြင့် သတိမထားမိကြချေ။ ထိုသို့ဖြစ် ခြင်းက အစိုးရနှင့် မြန်မာလူငယ်အသိုက်အဝန်းအကြား ပိုမို ကောင်းမွန်သော ဆက်သွယ်ရေးတစ်ခုလိုအပ်နေကြောင်း ဖော်ပြနေသည်။ “ရာသီဥတုဆိုင်ရာ လှုပ်ရှားမှု” နှင့်စပ်လျဉ်း သည့် စကားအသုံးအနှုန်းမျိုးကို ထုတ်ပြန်ကြေညာခဲ့ခြင်းမ ရှိသည့်အတွက် (မေးမြန်းဆွေးနွေးမှုများကို နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ရွေးကောက်ပွဲမတိုင်မီ ပြုလုပ်ခဲ့ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်) အချို့ သော တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများအနေဖြင့် ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုသည် အစိုးရသစ်၏ အလေးပေးဆောင်ရွက်မှုတစ် ခု ဖြစ်မလာမည်ကို စိုးရိမ်နေကြသည်။

မျှော်မှန်းထားသော ရာသီဥတုဆိုင်ရာ အကျိုးသက်ရောက်မှုများ

“ကျွန်တော်က ဝမ်းတွင်းကျေးရွာကပါ။ ကျွန်တော်တို့ဆီမှာ မိုးအရမ်းခေါင်တဲ့အတွက် စပါးမစိုက်နိုင်တာ နှစ်နှစ်၊ သုံးနှစ်ရှိပါပြီ။” (ခြောက်သွေ့ဒေသ)

မြန်မာနိုင်ငံရှိ အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများသည် ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ ကဏ္ဍအမျိုးမျိုးကို အလေးပေးဆောင်ရွက် ခဲ့ကြသည်။ အချို့က မျိုးဆက်များစွာအပေါ် သက်ရောက် မှုများကို စိုးရိမ်ကြပြီး အချို့က သဘာဝသယံဇာတများကို ခေါင်းပုံဖြတ်အမြတ်ထုတ်သည့် သမိုင်းကြောင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အလေးပေးဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်။ အချို့ကမူ ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကြုံတွေ့လာရနိုင်ခြေ ရှိသည့် ဘေးအန္တရာယ်များ၊ အပူချိန်မြင့်မားလာမှုများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ စိုးရိမ်နေကြသည်။ လူအများစုက မြန်မာနိုင်ငံ ရှိ လူထုသည် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင် သည့် သက်ရောက်မှုများနှင့် ကျင့်သားရရန်အတွက် ကြိုတင် ပြင်ဆင်ထားခြင်းမရှိမည်ကို စိုးရိမ်ပူပန်ကြပါသည်။

အများဆုံးတွေ့ရလေ့ရှိသည့် စိုးရိမ်ဖွယ်ရာ ပြဿနာများ မှာ အထူးသဖြင့် အပူပိုင်းဇုန်ဒေသနှင့် ကရင်ပြည်နယ်တို့ တွင် ဖြစ်ပေါ်နေသည့် အပူချိန်လွန်ကဲမှုများဖြစ်ပါသည်။ အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများသည် အပူလှိုင်းများ နှင့် ၎င်း၏နောက်ဆက်တွဲအကျိုးဆက်ဖြစ်သော စိုက်ပျိုး

ထုတ်ကုန်ထွက်ရှိမှုပမာဏများ လျော့ကျမှုတို့ကို စီမံခန့်ခွဲ နိုင်မည့် လူထု၏ စွမ်းရည်အပေါ် စိုးရိမ်ကြသည်။ အရပ် ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများက ၎င်းတို့ လေ့လာတွေ့ရှိပြီးဖြစ် သည့် ဆောင်းရာသီများ ပိုမိုနွေးထွေးလာခြင်းနှင့် ရေချိုပိုမို ရှားပါးလာခြင်းတို့ကဲ့သို့ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ပြောင်းလဲမှု အချို့ကို အများသတိပြုလာစေရန် ဖော်ပြလာကြသည်။ နွေရာသီတွင် စမ်းချောင်းများသည် ပုံမှန်ထက် ပိုမိုလျင်မြန် စွာ ခန်းခြောက်လာကြပြီး မြေအောက်ရေသည်လည်း ပိုမို လျော့နည်းလာသည်ဖြစ်ရာ ၎င်းသည် အောက်ခံရေကြော နိမ့်ကျလာမှုကို ဖော်ပြနေသည်။ မိုးသည်းထန်စွာ ရွာသွန်း မှုသည် စစ်တမ်းကောက်ယူရာ ဒေသသုံးခုစလုံးတွင် ရေကြီး မှု မကြာခဏ ဖြစ်ပေါ်စေပြီး ကျေးရွာများသည် ရေကျသွား သည်အထိ ရေလွတ်ရာသို့ ယာယီရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ကြရ သည်။ ရေကြီးမှုသည် အခြားပြဿနာများ၏ အရင်းခံလည်း ဖြစ်သည်။ မိုးသည်းထန်စွာ ရွာသွန်းမှုသည် မြေဆီလွှာကို ပိုမို တိုက်စားသည်။ မြေဆီလွှာအတွင်းရှိ အပင်အာဟာရဓာတ်ကို လျော့နည်းစေသည်။ အထူးသဖြင့် တောင်ကုန်းထူထပ်သော ဒေသများရှိ စမ်းချောင်းကြမ်းပြင်ပုံသဏ္ဍာန်များကို ပြောင်းလဲ စေသည်။ မြစ်များတွင် ပိုမို၍ နုန်းတင်စေသည်။

လူငယ်ဦးဆောင်သော အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုသည် မြန်မာနိုင်ငံ တွင် ဖြစ်ပျက်နေသည့် သဘာဝသယံဇာတများကို ခေါင်းပုံဖြတ်အမြတ်ထုတ်ခြင်းနှင့် ဖန်လုံအိမ်ဓာတ်ငွေ့ထုတ် လွှတ်မှု မြင့်တက်လာခြင်းတို့ကို ရှင်းလင်းဖော်ပြပေးသည့် သမိုင်းအခြေခံ အကြောင်းအရာများကို ဖော်ထုတ်ပေးခဲ့ ပါသည်။ တပ်မတော်၏ အုပ်ချုပ်မှုအောက်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ သည် နိုင်ငံတကာ ပိတ်ဆို့မှုကို တွေ့ကြုံခဲ့ရသည့်အတွက် နိုင်ငံတကာတွင် ဝန်ဆောင်မှုများနှင့် ကုန်ပစ္စည်းများကို ကုန်သွယ်ရန် အခက်ကြုံခဲ့သည်။ အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်း တစ်ခု၏ အဆိုအရ ထိုအခြေအနေကြောင့် တပ်မတော်အစိုးရ သည် ရေနံ၊ ကျောက်မီးသွေး၊ သဘာဝဓာတ်ငွေ့နှင့် ကျွန်းသစ် စသည့် နိုင်ငံသယံဇာတများကို ပို၍ ထုတ်ယူအသုံးပြုခဲ့သည်။ သို့ဖြစ်၍ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ယိုယွင်းခြင်းသည် ဆယ်စုနှစ် ပေါင်းများစွာအကြာ အရှိန်မြင့်မြင့်ပွားလာခဲ့ပြီး မြန်မာနိုင်ငံ ရှိ သစ်တောများမှာ သိသိသာသာ နည်းပါးလာခဲ့သည်။ ရလဒ်အနေဖြင့် ပြင်းထန်သော ရာသီဥတုအပေါ် မြေပြင်၏ ဘေးဒဏ်ခံနိုင်ရည်မှာ လျော့ကျလာခဲ့သည်။

အချို့သော အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများက မြန်မာနိုင်ငံသားများ အထူးသဖြင့် မြေယာကို မှီခို၍

အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုပြုနေသူများ၏ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်စွမ်းအပေါ် ၎င်းတို့၏ စိုးရိမ်မှုကို ဖော်ပြခဲ့ကြသည်။ ပြောင်းလဲနေသော ရာသီဥတုနှင့် ဆက်နွယ်ပတ်သက်မှုနှင့် မြန်မာလယ်သမားများအနေဖြင့် မိုးရေသောက် စိုက်ပျိုးရေး စနစ်အပေါ် များစွာမှီခိုနေမှုတို့ကြောင့် စိုက်ပျိုးရေးသည် ပင်မခေါင်းစဉ်တစ်ခုအဖြစ် ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။ ရေရရှိမှု လျော့နည်းလာသောကြောင့် ရေချိုအတွက် ကုန်ကျစရိတ် တိုးလာခြင်းသည် နွမ်းပါးသော မိသားစုများအတွက် ငွေကြေးအခက်အခဲဖြစ်စေခဲ့သည်။

“ကျွန်တော် ခရီးတွေသွားပြီး စစ်တမ်းတွေ ကောက်ယူတုန်းက လူတွေဟာ ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှု [အကျိုးသက်ရောက်မှုတွေ] ဒဏ်ကို ခံစားရလေ့ရှိပေမဲ့ အဲဒါကို သက်သာစေဖို့ ဒါမှမဟုတ် လိုက်လျောညီထွေနေထိုင်ဖို့ အတွက် နည်းလမ်းတွေကို ရှာတာမျိုး မရှိဘူး၊ ရှားတယ်။ ရာသီဥတုကတော့ အမြဲပြောင်းလဲနေပေမဲ့ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုတာကို ဖြေရှင်းဖို့အတွက် ဖြေရှင်းနည်းတွေကတော့ မြန်သင့်သလောက် မြန်မြန်မထွက်လာဘူး။” (အပူပိုင်းဇန်နဝါယာ)

ဒေသတွင်းတွင် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု လျော့ပါးသက်သာစေရန်၊ ၎င်းနှင့် လိုက်လျောညီထွေ နေထိုင်တတ်ရန်အတွက် ပြည်သူများအနေဖြင့် သတင်းအချက်အလက်များနှင့် နည်းပညာများ ပိုမိုလိုအပ်နေကြောင်းကိုလည်း သိရှိနားလည်ထားကြသည်။ အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများက အနည်းငယ်သော ပြည်သူများသည်သာ စိုက်ပျိုးရေးတွင် အသုံးပြုနိုင်ရန်အတွက် မိုးရေကို မည်သို့စုဆောင်းတကျ သိုလှောင်မည်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ သိရှိကြသည်ဟု ဖော်ပြထားသည်။ အလားတူပင် အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများက ရပ်ရွာလူထုများသည် အမှိုက်မီးရှို့ခြင်း သို့မဟုတ် ကောက်ရိုးများအား မီးရှို့ခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်လေ့ရှိပြီး ထိုအပြုအမူများကို ရပ်တန့်ရန်အတွက် အခြားသော ဖြေရှင်းနည်းများကိုမူ မသိရှိကြကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။

“ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုက လူငယ်တွေရဲ့ ဘဝအပေါ်မှာ တော်တော်များများ သက်ရောက်မှုရှိတဲ့အတွက် လူငယ်တွေအနေနဲ့ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုမှာ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ကြဖို့ အလွန်ပဲ အရေးကြီးပါတယ်” (အပူပိုင်းဇန်နဝါယာ)

လူငယ်များနှင့် မျိုးဆက်သစ်များသည် ဤမြေကမ္ဘာပေါ်တွင် နှစ်ပေါင်းများစွာ ဆက်လက်ရှင်သန်နေထိုင်ရမည့်အချိန်များ ကျန်ရှိနေသေးသောကြောင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုက ၎င်းတို့အပေါ် သက်ရောက်မှု များစွာရှိသည်ကို ကောင်းစွာနားလည်ထားကြသည်။ ဖန်လုံအိမ်ဓာတ်ငွေ့များ လေထုအတွင်း ပိုမိုများပြားလာသည့်အတွက် လူသားများက ကာဗွန်မျှခြေရှိရေးအတွက် ဆောင်ရွက်ခြင်းမရှိပါက အပူချိန်သည် ဆက်လက်မြင့်တက်နေမည်ဖြစ်ပါသည်။ ဤအချက်ကို အခြားသော ကမ္ဘာ့ဒေသများတွင်လည်း သိရှိခံစားမိကြသည်။ ၂၀၁၉ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ၊ မက်ဒရစ်မြို့၌ ကျင်းပသော ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ ရာသီဥတုဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးပွဲတွင် Amnesty International အဖွဲ့မှ လူငယ် ၁၀,၀၀၀ ကျော်ကို ကောက်ယူခဲ့သည့် စစ်တမ်းအရ လူငယ် ၁၀ ဦးအနက် လေးဦးသည် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကို ကမ္ဘာပေါ်တွင် ဖြစ်ပျက်နေသည့် အရေးကြီးဆုံး ပြဿနာများအနက်မှ တစ်ခုအဖြစ် ရှုမြင်ကြောင်း တွေ့ရှိခဲ့ရသည်။

၂။ လှုပ်ရှားမှုများ

ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အဖွဲ့များက စီစဉ်ဆောင်ရွက်သည့် လှုပ်ရှားမှုများသည် အကြောင်းအရာများစွာကို ခြုံငုံမိပါသည်။ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ တက္ကသိုလ်အသင်းအများစုအတွက်မူ ပတ်ဝန်းကျင်ကာကွယ်ရေး လှုပ်ရှားမှုများသည် ၎င်းတို့၏ တက္ကသိုလ်ပရိဝုဏ်အတွင်းနှင့် ကျောင်းသားများအတွက်သာ ရှေးရှုလေ့ရှိပါသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် စွမ်းဆောင်ရည်နည်းပါး၍ အဖွဲ့ဝင်နည်းပါးနေသေးသည့် အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများသည် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ပြဿနာရပ်အမျိုးမျိုးနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အသိပညာပေးခြင်းကို ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် များသောအားဖြင့် ဖေ့စ်ဘုတ်ကဲ့သို့ ပလက်ဖောင်းများကို စတင်အသုံးပြုကြပါသည်။

မိုးလေဝသပညာ

“ကျွန်တော်တို့ တက္ကသိုလ်မှာရှိတဲ့ ကျောင်းသား ၉၀ % ဟာ လယ်သမားမိသားစုတွေကလာတာ ဖြစ်ပြီး သူတို့ရဲ့ အသက်မွေးအလုပ်အကိုင်တွေက စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းအပေါ်မှာ မှီတည်နေကြပါတယ်။ သူတို့အတွက် ရရှိနိုင်တဲ့ ရာသီဥတုအချက်အလက်တွေက အလွန်ပဲ နည်းပါးတဲ့အတွက် ကျွန်တော်တို့အနေနဲ့ မိုးလေဝသ

ပညာကို စိတ်ဝင်စားနိုင်ခြေရှိတဲ့ ကျောင်းသားတွေကို တိုက်တွန်းလှုံ့ဆော်ပေးလိုပါတယ်။” (အပူပိုင်းဇန်နဝါရီ)

ကမ္ဘာပေါ်ရှိ နိုင်ငံများစွာတွင် ဖြစ်နေသည့်အတိုင်းပင် အစိုးရက တည်ဆောက်ထားသော မိုးလေဝသစခန်းများမှ ရရှိသော အချက်အလက်များသည် ၎င်းတို့ကိုအသုံးပြုလိုသည့်အဖွဲ့အစည်း သို့မဟုတ် ကုမ္ပဏီများအတွက် ဆုံးရှုံးမှုတစ်စုံတစ်ရာကို ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ သို့ပါ၍ ကိုယ်ပိုင်မိုးလေဝသစခန်းထားရှိခြင်းဖြင့် လူငယ်ဦးဆောင်သော အဖွဲ့အစည်းများသည် အလိုရှိရာ ဒေသတစ်ခုတွင် ကိုယ်ပိုင်စူးစမ်းလေ့လာမှုကို ပြုလုပ်နိုင်ကြသည်။ အပူပိုင်းဇန်နဝါရီ ကျောင်းသားအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုသည် ၎င်းတို့မြို့၏ မိုးလေဝသအခြေအနေကို စောင့်ကြည့်လေ့လာရန်အတွက် မိုးလေဝသတိုင်းကိရိယာငယ်လေးတစ်ခုကို မှာယူရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြသည်။ ထို့အပြင် လူငယ်ဦးဆောင်သော အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းသည် ၎င်းတို့ဒေသ၏ မိုးရေချိန်၊ အပူချိန်၊ လေတိုက်နှုန်းနှင့် မိုးသက်မုန်တိုင်းကျခြင်းကဲ့သို့ အဖြစ်အပျက်များကို လေ့လာဆန်းစစ်ရန်အတွက် ၎င်းတို့အား မိုးလေဝသတိုင်းကိရိယာကို ရောင်းချပေးခဲ့သည့် ကုမ္ပဏီနှင့် မိတ်ဖက်ပြုခဲ့ပါသည်။

Google Earth ကဲ့သို့ ဂြိုဟ်တုမှ ရိုက်ကူးထားသည့် ရုပ်ပုံများကို အခမဲ့ရရှိနိုင်သော အွန်လိုင်းရင်းမြစ်များနှင့် မြေမျက်နှာသွင်ပြင်ဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်စနစ်များ ပေါ်ပေါက်လာမှုကြောင့် ကျွမ်းကျင်သူတိုင်းသည် ပျမ်းမျှအပူချိန်များ၊ မိုးရေချိန်၊ ပင်လယ်ရေမျက်နှာပြင် မြင့်တက်နိုင်ခြေ၊ သစ်တောများပြန်းတီးမှုနှင့် သစ်တောပြန်လည်တည်ထောင်နှုန်းများ၊ အစိမ်းရောင်အပင်လွှမ်းခြုံမှုအတိုင်းအတာ (Normalised difference vegetation index - NVDI) တို့ကဲ့သို့ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့် စပ်လျဉ်းသော ညွှန်းကိန်းများစွာကို တိုင်းတာလာနိုင်ကြသည်။ သို့ဖြစ်၍ လူငယ်များသည် သုတေသနပြုရာနှင့် လှုံ့ဆော်အားပေးရာတို့တွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ရန်အခွင့်အလမ်းသစ်များ ရရှိလာကြသည်။ လူငယ်ဦးဆောင်သော အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းက ဆောင်ရွက်သည့် သုတေသန၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းတွင် ရာသီဥတုကြောင့် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်မှုများကို လျော့ချရန် ရည်မှန်းချက်အများပြည်သူထံ သတင်းအချက်အလက်များ မျှဝေပေးရန် ရည်ရွယ်၍ ဂြိုဟ်တုမှ ရိုက်ကူးထားသော ဓာတ်ပုံများကို အသုံးပြုမှု ပါဝင်ပါသည်။

“ကျွန်ုပ်တို့အနေနဲ့ ECMWF စံနမူနာတွေနဲ့ CMA စံနမူနာတွေ (ဥရောပနှင့် တရုတ်ရာသီဥတု စောင့်ကြည့်လေ့လာ ခန့်မှန်းရေး စံနမူနာများ) ကို အသုံးပြုပြီး ဓာတ်ပုံတွေကတစ်ဆင့် အချက်အလက် စုဆောင်းတဲ့ ဝက်ဘ်ဆိုက်လေးကို အသုံးပြုပါတယ်။ ရရှိလာတဲ့ အကျိုးကျေးဇူးတွေကတော့ ကျွန်တော်တို့အနေနဲ့ မိုးလေဝသအခြေအနေတွေ၊ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်တွေအကြောင်း နိုးနိုးကြားကြားသိရှိလာနိုင်တယ်။ အဲဒီအကြောင်းအရာနဲ့ ပတ်သက်ပြီးတော့ သုတေသနစာတမ်းတစ်ခု ရေးသားဖို့ကိုလည်း ကျွန်တော်တို့ စီစဉ်နေပါတယ်။” (အပူပိုင်းဇန်နဝါရီ)

လေထုအရည်အသွေး

၂၀၁၉ ခုနှစ်မတိုင်မီအချိန်တွင် ရန်ကုန်မြို့၏ လေထုညစ်ညမ်းမှုအဆင့်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ အတိအကျသိရှိရန် အလွန်ပင်ခဲယဉ်းခဲ့ပါသည်။ အစိုးရက အာရုံခံကိရိယာများကို နှစ်ပေါင်းများစွာ တပ်ဆင်ထားခဲ့သော်လည်း ဖတ်ယူရရှိသည့် အချက်အလက်များကို အများပြည်သူထံ မမျှဝေခဲ့ပါ။ သို့ဖြစ်၍ သိသာထင်ရှားလာသော ရန်ကုန်မြို့တွင်း လေထုညစ်ညမ်းမှုများကြောင့် Air Quality Yangon ဟူသော လူငယ်အဖွဲ့သည် အဆိုပါ အကြောင်းအရာနှင့်စပ်လျဉ်း၍ နောက်ဆက်တွဲ သုတေသနပြုလုပ်ခဲ့ရသည်။ ထိုသုတေသနကို ရန်ကုန်မြို့တွင်း နေထိုင်သူများစွာထံ လက်လှမ်းမီရောက်ရှိသည့် အွန်လိုင်းကမ်ပိန်းကြီးအဖြစ် ပြောင်းလဲခဲ့သည်။ အစိုးရသည် အခြေအနေများကို ပိုမိုအလေးအနက်ထား၍ ပိုမိုပွင့်လင်းမြင်သာစွာ စတင်ဆောင်ရွက်ခဲ့သောကြောင့် ဤကမ်ပိန်းသည် လူငယ်ဦးဆောင်သည့် အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်း၏ လုပ်ဆောင်ချက်အပိုင်းကဏ္ဍ အတွက် သိသာသော အောင်မြင်မှုတစ်ခု ဖြစ်ခဲ့သည်။ ၂၀၂၀ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၆ ရက်နေ့မှစ၍ မိုးလေဝသနှင့် ဇေယျာဝတီ ညွှန်ကြားမှုဦးစီးဌာနနှင့် ပြန်ကြားရေးဝန်ကြီးဌာနတို့သည် လေထုအရည်အသွေးညွှန်းကိန်းများကို အများပြည်သူထံ ထုတ်ပြန်ကြေညာရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြသည်။

လေထုညစ်ညမ်းမှုသည် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး၊ ကုန်ထုတ်လုပ်ရေး၊ ချက်ပြုတ်ရာတွင် အသုံးပြုသော မီးသွေးမီးဖိုများ၊ သစ်

ရွက်ကြွေများ၊ အမှိုက်များနှင့် ကောက်ရိုးများကို မီးရှို့ခြင်းစသည့် အကြောင်းရင်းများကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် အကျိုးဆက် ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့အနက် မည်သည့်အကြောင်းရင်းက လေထု ညစ်ညမ်းမှုပမာဏမည်မျှ ဖြစ်စေသည် နှင့်စပ်လျဉ်း၍ မည် သည့်လေ့လာမှုကမျှ မတိုင်းတာနိုင်သေးပါ။ ပါဝင်ပတ်သက် သူအမျိုးမျိုးကပြုလုပ်သည့် တိုင်းတာမှုများ၏ ခိုင်လုံမှုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ သဘောမတူညီမှုအချို့ ရှိခဲ့သော်လည်း လူငယ် များဦးဆောင်သည့် ဤကမ်းပိုင်းသည် ပြည်သူများ၏ နားလည် သဘောပေါက်မှုကို ပြောင်းလဲရာတွင် အရေးပါသည်။ ယခု အခါတွင် ရန်ကုန်သားအများစုသည် လေထုအရည်အသွေး၏ အရေးကြီးပုံကို နားလည်လာကြပြီဖြစ်သည်။ ၂၀၂၀ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလအထိ Purple Air ဝက်ဘ်ဆိုက်သည် ရန်ကုန် အခြေပြု အာရုံခံကိရိယာ (၁၁) ခုနှင့် မန္တလေးအခြေပြု အာရုံခံ ကိရိယာ (၁) ခုတို့မှ တိုင်းတာရရှိသော လေထုအရည်အသွေး တိုင်းတာချက်များကို မျှဝေဖော်ပြပေးလျက်ရှိပါသည်။⁷

သစ်တောလုပ်ငန်း

ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ကျောင်းသားအဖွဲ့များစွာသည် လွန်ခဲ့သော နှစ်များအတွင်း တက္ကသိုလ်ပရိဝုဏ်အတွင်း သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏မြို့အတွင်း သစ်ပင်များ စိုက်ပျိုးခြင်းဖြင့် သစ်ပင်စိုက်ပျိုးသည့်လုပ်ငန်းတွင် ပါဝင်လာကြသည်။ အဖွဲ့ အစည်းတစ်ခုသည် ၎င်းတို့အား ပျိုးခင်းမှ အပင်ပေါက်များ ပံ့ပိုးပေးသည့် ဒေသခံ NGO တစ်ခုနှင့် လက်တွဲလုပ်ကိုင်ခဲ့ ပါသည်။

“သစ်ပင်တွေ ရနိုင်ဖို့အတွက် ကျွန်တော်တို့က ကိုယ်ပိုင် ပျိုးခင်းကနေ အပင်ပေါက်တွေ ပံ့ပိုး ပေးတဲ့ သဘာဝစိမ်းလို့ခေါ်တဲ့ အခြား CSO အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့နဲ့ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ပါတယ်။ အဲ ဒါပြီးတော့ ကျွန်ုပ်တို့က သစ်ပင်စိုက်ဖို့ နေရာ အတွက် ခွင့်ပြုချက်ရယူဖို့ စာသင်ကျောင်း တွေက ဆရာ/မတွေနဲ့ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ပါ တယ်။” (အပူပိုင်းဇန်နဝါရီ)

သစ်တောပြန်လည်တည်ထောင်ရေး လှုပ်ရှားမှုများသည် အရွယ်အစားအနေဖြင့် ငယ်သော်လည်း အဖွဲ့ဝင်များ၏ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ သိနားလည်မှုကို မြှင့်

တင်ပေးပါသည်။ သစ်တောပြန်လည်တည်ထောင်မှုသည် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့် လိုက်လျောညီထွေနေထိုင် ခြင်း၊ ၎င်းကို လျော့ပါးသက်သာစေခြင်းတို့၏ အရေးပါ သော အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်ပြီး သယံဇာတနှင့် သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာနအနေဖြင့် သစ်ပင် များ ကင်းမဲ့နေသည့် သစ်တောဧရိယာ ၆၀၀,၀၀၀ ဧကကို ၂၀၁၈ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၈ ခုနှစ်အတွင်း ပြန်လည်တည်ထောင်ရန် ရည်မှန်းထားသည်။⁸ ထို့အပြင် ဒေသခံလူထုအား တရားမ ဝင်သစ်တောပြုန်းတီးမှုဆိုင်ရာ ဓာတ်ပုံများကို ရိုက်ကူးရန် တိုက်တွန်းထားသည်။ သို့မှသာ အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်း အနေဖြင့် အဆိုပါဓာတ်ပုံများကို ပြည်နယ်သစ်တောဝန်ကြီး ထံ ပြသနိုင်ပြီး အဆိုပါအပြုအမူများကို ဟန့်တားနိုင်မည် ဖြစ်သည်။

သဘာဝမြေဩဇာသုံး စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်း

အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုသည် ဖန်လုံအိမ်ဆောက် လုပ်မှု ပါဝင်သည့် စီမံကိန်းတစ်ရပ်ကို ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။ အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းသည် အလေ့အကျင့်ကောင်း များကို မြှင့်တင်ပေးရန်အတွက် သဘာဝမြေဩဇာသုံး စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းတွင် စမ်းသပ်မှုများ ဆောင်ရွက်သွားရန် ရည်ရွယ်ထားပါသည်။ မကြာသေးမီနှစ်များအတွင်း မြန်မာ လယ်သမားများသည် တရုတ်နှင့် ထိုင်းနိုင်ငံ စသည့်နိုင်ငံများ မှ ဈေးပေါသော ဓာတုဓာတ်မြေဩဇာများကို ရရှိခဲ့ကြောင်း အဖွဲ့အစည်းက ရှင်းလင်းဖော်ပြခဲ့ပါသည်။ ထိုဖြစ်ရပ်သည် လယ်သမားများကို သဘာဝမြေဩဇာသုံး စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်း မှ တဖြည်းဖြည်း ဝေးကွာလာစေခဲ့ပါသည်။

“ကျွန်တော်တို့က အဲဒီကျောင်းသားများ တွေကို ဒီ [သဘာဝမြေဩဇာသုံး စိုက်ပျိုးရေး] နည်းလမ်းတွေနဲ့ ပတ်သက်ပြီးတော့ လေ့လာ သင်ယူစေလိုပါတယ်။ အဲဒါမှ သူတို့ရဲ့ အိမ်ဌာန အသီးသီးကို ပြန်သွားတဲ့အခါ ဒီဗဟုသုတတွေ ကို မိသားစုထံ ပြန်လည်ဖြန့်ဝေနိုင်မှာ ဖြစ် တယ်။” (အပူပိုင်းဇန်နဝါရီ)

7 လေထုအရည်အသွေးညွှန်းကိန်းများကို Purple Air ဝက်ဘ်ဆိုက်တွင် ကြည့်ရှုပါ- <https://www.purpleair.com/map?opt=1/mAQI/a10/cC0#11.05/16.8278/96.1468>
8 UNDP မြန်မာနိုင်ငံ ဝက်ဘ်ဆိုက် www.unep.org/mmr/ ရာသီဥတုဆိုင်ရာ လှုပ်ရှားမှု | မြန်မာနိုင်ငံရှိ အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၏ ပါဝင်ပတ်သက်မှုကို အကဲဖြတ်ခြင်း

ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲသော စွန့်ပစ်ပစ္စည်း စီမံခန့်ခွဲမှု

ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲသော စွန့်ပစ်ပစ္စည်း စီမံခန့်ခွဲမှုသည် အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းအများစုအကြား ထပ်တလဲလဲ ဖော်ပြခံရသည့် ခေါင်းစဉ်တစ်ခုဖြစ်ပြီး ၎င်းသည် လွန်ခဲ့သော နှစ်များအတွင်း မြန်မာနိုင်ငံရှိ အကျိုးအမြတ်မရယူသော အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပုဂ္ဂလိက ကဏ္ဍတို့မှ တည်ထောင်ထားသည့် Clean Yangon ကမ်ပိန်းကဲ့သို့ ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲသော စွန့်ပစ်ပစ္စည်းဆိုင်ရာ ကမ်ပိန်းများ၏ အကျိုးသက်ရောက်မှု နှင့်စပ်လျဉ်းသည့် သင်္ကေတတစ်ခုပင်ဖြစ်ပါသည်။ (မြန်မာတိုင်းမ်၊ ၂၀၁၈)။ စွန့်ပစ်ပစ္စည်းများကို စနစ်တကျ စွန့်ပစ်ကြရန်အတွက် အမှိုက်ကင်းစင်ရေးကမ်ပိန်းများနှင့် ဆက်သွယ်အသိပေးရေး ကမ်ပိန်းများစွာကို နေရာအမျိုးမျိုးတွင် စီစဉ်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ အချို့သော သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ တက္ကသိုလ်အသင်းများသည် တက္ကသိုလ်ပရိဝုဏ်အတွင်း တစ်ခါသုံးပလတ်စတစ် အသုံးပြုမှုကိုပင် ပိတ်ပင်ခြင်းဖြင့် စွန့်ပစ်ပစ္စည်းများကို လုံးဝလျှော့ချရန်၊ စားသောက်ဆိုင်များတွင် တစ်ခါသုံးတူများအသုံးပြုခြင်းကို ပိတ်ပင်ရန်နှင့် စွန့်ပစ်ပစ္စည်းအမျိုးအစား ခွဲခြားရန်အတွက် အမှိုက်ပုံးသုံးခုထားရှိသည့် စနစ်ကို ထားရှိရန် ကြိုးပမ်းလျက်ရှိပါသည်။

ဆက်သွယ်အသိပေးရေး နည်းကိရိယာများ

ကိုဗစ်-၁၉ ကမ္ဘာ့ကပ်ရောဂါကို ကာကွယ်တားဆီးရန်အတွက် အစိုးရက အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည့် အသွားအလာကန့်သတ်ပိတ်ဆို့မှုများစွာကြောင့် အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများစွာသည် လူစုလူဝေးများဖြင့် တွေ့ဆုံရန် သော်လည်းကောင်း၊ စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ရေး ကမ်ပိန်းများကို ပြင်ပတွင် စီစဉ်ကျင်းပရန် သော်လည်းကောင်း မလုပ်ဆောင်နိုင်ကြသည့်အတွက် ၎င်းတို့၏ ဆက်သွယ်အသိပေးရေး နည်းဗျူဟာများကို လိုက်လျောညီထွေဖြစ်အောင် ပြောင်းလဲခဲ့ကြရသည်။ ဆိုရှယ်မီဒီယာများတွင် ပို့စ်တင်ခြင်း၊ ဗီဒီယိုများ ဖန်တီးခြင်း (အသိပညာပေး ဗီဒီယိုများ၊ သီချင်းများ၊ ကာတွန်း ဗီဒီယိုများစသည်)၊ ဓာတ်ပုံပြိုင်ပွဲများ၊ လက်ကမ်းစာစောင်များနှင့် ကြော်ငြာစာများ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်း၊ အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ အွန်လိုင်းစကားရည်လှပွဲများ၊ အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲများနှင့်

သင်တန်းများကဲ့သို့ ဆက်သွယ်အသိပေးရေး နည်းကိရိယာ အမျိုးမျိုးကို အသုံးပြု၍ အသိပညာပေးလာကြသည်။

“ကိုဗစ်ကာလအတွင်းမှာ လူတွေက အဲဒီကိစ္စနဲ့ပတ်သက်ပြီးတော့ လေ့လာနိုင်ဖို့အတွက် မှတ်တမ်းတင် ဗီဒီယိုတွေ ဒါမှမဟုတ် Ted Talks ရှိုးတွေကို ကြည့်ရှုလေ့လာနိုင်ပါတယ်။ မြန်မာနိုင်ငံမှာ Ted Talks ရှိုးတွေကို မြန်မာဘာသာပြန်ဆိုနေတဲ့ တက်ကြွလှုပ်ရှားအဖွဲ့အချို့ ရှိပါတယ်။ သူတို့က ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနဲ့ဆက်စပ်တဲ့ ဗီဒီယိုတွေအများကြီးကို ဘာသာပြန်ဆိုထားခဲ့ပြီးဖြစ်တယ်။” (ခြေကံ သွေဒေသ)

လူငယ်ဦးဆောင်သော အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းအများစုသည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ အစိုးရနှင့် ကော်ပိုရိတ်ကဏ္ဍတို့ အပါအဝင် ပါဝင်ပတ်သက်သူများ အားလုံးအကြား ဟန်ချက်ညီမှုကို ထိန်းသိမ်းထားခြင်းဖြင့် ပိုမို ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲသော ကမ္ဘာကြီးဆီသို့ ချီတက်နိုင်သည်ဟု ယုံကြည်ထားကြပြီး ဌာနပေါင်းစုံက စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ရေး နည်းဗျူဟာကို ချဉ်းကပ်ဆောင်ရွက်သည့်နည်းကို အသုံးပြုလေ့ရှိကြပါသည်။ သို့သော်လည်း လူနည်းစုကမူ အဓိကအားဖြင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းအများစု ယခင်က ပြုလုပ်ခဲ့သော ဆန္ဒထုတ်ဖော်ပွဲအစီအစဉ်များ (ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် မျိုးသုဉ်းပျောက်ကွယ်မှုကို ပုန်ကန်တားဆီးသည့် ကမ်ပိန်းများ (Extinction Rebellion campaigns)၊ ဝေလငါးဖမ်းလုပ်ငန်း ဆန့်ကျင်ရေးနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် အစိမ်းရောင် ငြိမ်းချမ်းရေး ကမ်ပိန်းများ (Green Peace campaigns) စသည်တို့ကို) ပြုလုပ်ခြင်းမှတစ်ဆင့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ ပေါ်ပေါက်လာစေရန် လှုံ့ဆော်အားပေးမည့် ပိုမိုဆန်းသစ်သော ချဉ်းကပ်နည်းမျိုးကို ထောက်ခံအားပေးပါသည်။ နောက်ဆုံးတွင် မည်သည့် စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ရေး ချဉ်းကပ်နည်းကို ရွေးချယ်ထားသည်ဖြစ်စေ အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများသည် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေးကို တိုင်းပြည်၏ လုပ်ငန်းစဉ်တွင် အဓိကဦးစားပေး လုပ်ငန်းများအဖြစ် မြှင့်တင်ဆောင်ရွက်ရန် ကြိုးပမ်းပါသည်။

၃။ အားသာချက်များ

လူငယ်ဦးဆောင်သော အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများသည် အတွေ့အကြုံနုနယ်သော်ငြား သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရာနှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အသိပညာပေးခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်ရာ တို့တွင် စစ်မှန်သော အားသာချက်များ ရှိကြသည်။ ပထမဆုံးအချက်မှာ လူငယ်များသည် ၎င်းတို့ တိုက်ပွဲဝင်နေသည့် အကြောင်းအရာများအတွက် အလွန်ပင် စိတ်အားထက်သန်မှုရှိကြသည်။ အချို့သော လူကြီးပိုင်း တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများသည် ကလေးများရှိလာ၍ ၎င်းတို့အတွက် တာဝန်ဝတ္တရားများ ပိုမိုများပြားလာသော ဘဝနှောင်းပိုင်းအချိန်များနှင့် ယှဉ်ပါက ၎င်းတို့ငယ်ရွယ်စဉ်က အချိန်များသည် ဆုံးရှုံးစရာများမှာ ပိုမိုနည်းပါးခဲ့သည်ဟု ဆိုသည်။

“ကျွန်တော်ငယ်ငယ်တုန်းက စိတ်ဓာတ် အလွန်တက်ကြွပြီးတော့ အလွန်စိတ်အား ထက်သန်ခဲ့ပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့မှာ ဘာမှဆုံးရှုံးစရာ မရှိဘူးလေ။ ကျွန်တော်တို့ ပိုပြီးတော့ စိတ်ဓာတ်ထက်ထက်သန်သန်နဲ့ အားကြီးမာန်တက် လုပ်ဆောင်နိုင်ခဲ့ကြတယ်။” (ခြောက်သွေ့ဒေသ)

လူငယ်အဖွဲ့များသည် ၎င်းတို့ အသိပေးလိုသည့်အချက်များကို မျှဝေအသိပေးရန်အတွက် နည်းပညာကို ထိထိရောက်ရောက် အသုံးပြုကြပါသည်။ လူငယ်များ စီမံသည့် ပလက်ဖောင်းများ (ဖေ့စ်ဘုတ်၊ အင်စတာဂရမ်၊ ယူကျူ၊ ဇူမ်းဖုန်းခေါ်ဆိုမှုများ) မှာ များပြားစွာလင်ပြီး ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ၎င်းတို့ကို အသိပညာပေးရန်အတွက် အသုံးပြုလျက်ရှိသည် ဟု လေ့လာသိရှိရသည်။ ဥပမာအားဖြင့် Air Quality Yan-gon အဖွဲ့သည် အထူးသဖြင့် ၂၀၂၀ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၁၉ ခုနှစ်များတွင် တက်ကြွလှုပ်ရှားခဲ့ပြီး ယခင်နှစ်ကမူ ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် ပြုလုပ်ထားသော လှုပ်ရှားသက်ဝင်ပုံရိပ်များ (animations) ကို အသုံးပြု၍ တစ်ရက်လျှင် အနည်းဆုံး ပို့စ်တစ်ခုနှုန်း တင်ဆက်ခဲ့ကြပါသည်။

ထို့အပြင် လူငယ်ဦးဆောင်သော လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများ (CBOs) အနေဖြင့် ကြားနေ အနေအထားတစ်ခုတွင် တည်ရှိနေရသည့် အကြောင်းရင်းမှာ ၎င်းတို့၏ အန္တိမ

ရည်ရွယ်ချက်က ဒေသခံ ရပ်ရွာလူထု၏ ကြီးပွားတိုးတက်ရေးကို ထောက်ပံ့ရန်သာဖြစ်သောကြောင့်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ ၎င်းသည် အဖွဲ့အစည်းကြီးများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက ၎င်းတို့သည် အကျိုးစီးပွား ပဋိပက္ခဖြစ်မှု နည်းပါးနိုင်ခြေရှိ၍ ဒေသတွင်းတွင် ပိုမို ယုံကြည်မှုရနိုင်ခြေရှိသည်ဟု ဆိုလိုပါသည်။

နောက်ဆုံးအချက်မှာ ၎င်းတို့အဖွဲ့အစည်း၏ ဖွဲ့စည်းပုံသည် ဒေသခံ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ (NGOs) နိုင်ငံတကာဆိုင်ရာ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက ၎င်းတို့လောက် တင်းကြပ်မှုနှင့် ရှုပ်ထွေးမှုတို့ မရှိသည့်အတွက် အဆိုပါလူငယ်အဖွဲ့များသည် ပြောင်းလဲပြင်လွယ်ရှိမှုနှင့် လိုက်လျောညီထွေမှုရှိမှုတို့ကို ပြသသည်။ ဤအချက်ကြောင့် ၎င်းတို့အနေဖြင့် သတင်းအချက်အလက်ဖြန့်ဖြူးရေး နည်းဗျူဟာများနှင့် လှုပ်ရှားမှုများကို ကျင့်သုံးရာတွင် ပိုမိုလွယ်ကူပါသည်။

၄။ စိန်ခေါ်မှုများ

အများဆုံး ဖော်ပြခံရသည့် စိန်ခေါ်မှုအခက်အခဲမှာ ဘဏ္ဍာရေးအရင်းအမြစ်များ ရယူသုံးစွဲနိုင်ခွင့်ဖြစ်သည်။ အချို့သော အဖွဲ့အစည်းများက ၎င်းတို့၏ လှုပ်ရှားမှုများကို ဆက်စပ်ကုန်ကျစရိတ်များ မရှိဘဲ ဆောင်ရွက်နိုင်ကြသော်လည်း ယင်းသည် ၎င်းတို့အား လေးလေးနက်နက်နှင့် ပိုမိုကောင်းမွန်အောင် မြှင့်တင်လုပ်ဆောင်နိုင်ခြင်းမျိုး မရှိစေရန် ဟန့်တားထားသည်။ လူငယ်ဦးဆောင်သော အဖွဲ့အစည်းများအတွက် ထောက်ပံ့ကြေးများ ရရှိရန် နည်းလမ်းများစွာကို အသုံးပြုကြသည်။ ၎င်းတို့အနက် နည်းလမ်းတစ်ခုမှာ ငွေကြေးလိုအပ်လာပါက မိသားစု၊ ဆရာ/မများနှင့် ကျောင်းသားများထံမှ အလှူငွေ ကောက်ခံခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် အဖွဲ့အစည်းအများစုတွင် အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးချင်းစီက နှစ်စဉ် အဖွဲ့ဝင်ကြေးအဖြစ် (၅၀၀ ကျပ် - ၁,၀၀၀ ကျပ်) ပေးရသည့် အဖွဲ့ဝင်စနစ်တစ်ခု ထားရှိကြသည်။ သို့သော်လည်း အဖွဲ့ဝင် ၁၀၀ ရှိသော အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုသည် အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းအတွက် တစ်နှစ်လျှင် မြန်မာငွေ ၁၀၀,၀၀၀ ကျပ်သာ ကောက်ခံရရှိမည်ဖြစ်သောကြောင့် အဆိုပါနည်းလမ်းတွင် ကန့်သတ်ချက်များရှိနေသည်။ အခြားနည်းလမ်းတစ်ခုမှာ အဖွဲ့အစည်း၏ ဘဏ္ဍာငွေကို မြှင့်တင်ရန်အတွက် တစ်ခါတစ်ရံတွင် ဈေးရောင်းပွဲများ သို့မဟုတ် ရန်ပုံငွေရှာပွဲများ၌ ကုန်ပစ္စည်းများ ရောင်းချကြသည်။

အဖွဲ့အစည်း အနည်းစုကသာ ၎င်းတို့၏ စီမံကိန်းများအား ငွေကြေးမတည်ပေးမည့် ရန်ပုံငွေများကို တောင်းခံရရှိထားကြ သည်။ များသောအားဖြင့် လူငယ်ကျောင်းသားများ သို့မဟုတ် ပညာရှင်များသည် ရန်ပုံငွေတောင်းခံလွှာများအား မည်သို့ ရေးသားရမည်ကို မသိရှိကြသလို ၎င်းတို့၏ အဖွဲ့အစည်း အတွင်း နိုင်ငံတကာဆိုင်ရာ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်း များ (INGOs) ၏ စံနှုန်းများ အတိုင်း (ပြေစာများကို သိမ်းထား ခြင်း၊ ဘတ်ဂျက်များ စီမံခန့်ခွဲခြင်းနှင့် တစ်နှစ်တာ အသုံးစရိတ် အားလုံးကို စာရင်းတင်ပြခြင်းစသည်) ရန်ပုံငွေများကို စီမံခန့်ခွဲ နိုင်စွမ်းလည်း မရှိပါ။ အချို့သော အဖွဲ့အစည်းများသည် လုံးဝ အမှီအခိုကင်းစွာ ရပ်တည်လိုကြသည့်အတွက် ဒေသခံ NGOs သို့မဟုတ် INGOs များထံမှ ရန်ပုံငွေများ ရယူလိုခြင်းမရှိကြပါ။ ရန်ပုံငွေထောက်ပံ့သူထံမှ ထောက်ပံ့ကြေးကို လက်ခံလိုက်ပါ က ၎င်းတို့၏ လှုပ်ရှားမှုများနှင့် ၎င်းတို့ကို မည်သို့လုပ်ဆောင် မည်တို့ကို ရွေးချယ်ရာတွင် လွတ်လပ်ခွင့်နည်းပါးလာမည် ဟု ယူဆကြသည်။ လူငယ်ဦးဆောင်သော အဖွဲ့အစည်းတစ် ခု ရရှိခဲ့သည့် အများဆုံးထောက်ပံ့ငွေမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁၀,၀၀၀ ဖြစ်သည်ဟု သိရှိရသည်။ ရန်ပုံငွေမရှိခြင်းသည် လူငယ်ဦးဆောင်သော အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၏ ရင်းမြစ်ပစ္စည်းများအပေါ် အကျိုးဆက်များရှိပါသည်။ မိုက်ခရို ဖုန်းများ၊ စပီကာများနှင့် အဖွဲ့ဝင်များ အလုပ်လုပ်ရန်နေရာများ မရှိခြင်းသည် လူငယ်ဦးဆောင် အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်း များအတွင်း ဖြစ်လေ့ဖြစ်ထရှိပါသည်။ အဆိုပါဖြစ်ရပ်သည် ၎င်းတို့၏ သုတေသနစီမံကိန်းများအတွက် အချက်အလက် များ စုဆောင်းရရှိနိုင်စွမ်းကိုလည်း ကန့်သတ်လိုက်ပါသည်။

ပညာရှင်အဆင့် အတွေ့အကြုံ သို့မဟုတ် ပညာရှင်အဆင့် ကျွမ်းကျင်မှုများ မရှိခြင်းသည် လူငယ်ဦးဆောင်သော အရပ် ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများအတွက် အခြားကန့်သတ်ချက် တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ အရပ်ဘက်လူမှု အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုတွင် သိပ္ပံပညာဆိုင်ရာ နောက်ခံဗဟုသုတများ မရှိသည့်အတွက် ၎င်းတို့သည် အစိုးရ၏“သိပ္ပံပညာရပ်နောက်ကွယ်တွင် ပေါင်းစည်းကြစို့” ကမ်ပိန်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ စည်းရုံးလှုံ့ဆော် ရန် အရည်အချင်းမပြည့်မီဟု ခံစားနေရပြီး နည်းပညာဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များကို ဆွေးနွေးရာတွင်လည်း ခက်ခဲကြောင်း ဖော်ပြခဲ့ သည်။ အလားတူပင် ဗီဒီယိုတည်းဖြတ်ခြင်းကဲ့သို့ ကျွမ်းကျင်မှု များ မရှိခြင်းကလည်း အဖွဲ့အစည်းအနေဖြင့် စွမ်းဆောင်ထား သည့် လုပ်ဆောင်ချက်များ၏ အရည်အသွေးကို နိမ့်ကျစေပြီး အဖွဲ့ဝင်များအနေဖြင့် အဆိုပါကျွမ်းကျင်မှုများကို ၎င်းတို့၏

ကိုယ်ပိုင်အချိန်တွင် လေ့လာထားကြရန် လိုအပ်လာသည်။ အဖွဲ့ဝင်များမှာ စေတနာ့ဝန်ထမ်းများအဖြစ် ဆောင်ရွက်နေ ကြသည်ဖြစ်ရာ ၎င်းတို့၏ ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်လိုစိတ်ကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းထားရန်မှာလည်း စိန်ခေါ်မှုတစ်ခုဖြစ် နိုင်သည်။ လူအများတွင် အခြားသော အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း မှုဆိုင်ရာ သို့မဟုတ် ပညာရေးဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်ရမည့်အရာ များ ရှိကြသည့်အတွက် ယင်းဖြစ်ရပ်သည် ၎င်းတို့၏ ပါဝင် ဆောင်ရွက်မှုကို ကန့်သတ်ထားပါသည်။

“ကျွန်တော်က ဆက်သွယ်ရေးအဖွဲ့ရဲ့ တာဝန်ခံ ဖြစ်တာကြောင့် ဗီဒီယိုတည်းဖြတ်တာတွေ လုပ်ရပါတယ်။ ဗီဒီယိုဘလော့ဂ်တစ်ခု လုပ်ဖို့ အတွက်ဆို ကျွန်တော် အချိန် ၆ နာရီယူရပါ တယ်။ ကျွန်တော်သာ ဒါကို ပညာရှင်ဆန်ဆန် ကျွမ်းကျွမ်းကျင်ကျင်လုပ်နိုင်မယ်ဆိုရင်တော့ ၁ နာရီ၊ ၂ နာရီလောက်ပဲကြာမှာပါ” (ဧရာဝတီ)

ရပ်ရွာလူထုဖြစ်စေ၊ အစိုးရဖြစ်စေ ပါဝင်ပတ်သက်သူများ၏ လက်ခံမှုသည် အရပ်ဘက်လူမှု အဖွဲ့အစည်းများစွာအတွက် စိန်ခေါ်မှုတစ်ခုဖြစ်လျက်ရှိသည်။ အချို့သော တက်ကြွ လှုပ်ရှားသူများသည် အစိုးရထံမှသော်လည်းကောင်း၊ ရန် ကုန်မြို့တော်စည်ပင်သာယာရေးကော်မတီ (YCDC) ထံမှ သော်လည်းကောင်း အမှာစာကို မရခဲ့သည့်အတွက် ရန်ကုန် မြို့ရှိ မဟာဗန္ဓုလပန်းခြံသို့ ဝင်ရောက်ခွင့်အား ပယ်ချခံခဲ့ရ သည်။ မေးမြန်းဆွေးနွေးခံရသူများအနေဖြင့် လူငယ်များသည် ပြဿနာများကို ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ဖန်တီးလျက်ရှိသည်ဟု အစိုးရက ယူဆကြောင်း ရှင်းလင်းစွာ လက်ခံထားကြသည်။

နောက်ဆုံးအနေဖြင့် လူများစွာတွင် ဝိုင်ဖိုင်မရရှိကြ သည့်အတွက် အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများသည် အွန် လိုင်း၌ ဆက်သွယ်ရန် အခက်တွေ့နေကြသည်။ ဝိုင်ဖိုင်ရရှိ သည့်နေရာတွင်ပင် ချိတ်ဆက်မှု အားနည်းခြင်းက ဆက်သွယ် မှုကို အနှောင့်အယှက်ဖြစ်စေပါသည်။ မိုဘိုင်းဒေတာအတွက် ကုန်ကျစရိတ်များကို အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများက မ ထောက်ပံ့နိုင်သောကြောင့် CSO အဖွဲ့ဝင်များမှာ အဆိုပါ ကုန်ကျစရိတ်အတွက် ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင်ပေးဆောင်ကြရသည်။ အင်တာနက်ဒေတာအတွက် ကုန်ကျစရိတ်မှာ အချို့အဖွဲ့ဝင် များအတွက် အလွန်မြင့်မားနေသည်။

ပုံ (၁) မေးမြန်းဆွေးနွေးမှုတွင် သိရှိခဲ့ရသည့် လူငယ်ဦးဆောင်သော အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ ကြုံတွေ့ရသည့် စိန်ခေါ်မှုများကို ခက်ခဲမှု အတိုင်းအတာအရ စီစဉ်ဖော်ပြထားပုံ

၅။ အမျိုးသမီးများ ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှု

“စီမံကိန်း သို့မဟုတ် ကမ်ပိန်းမှာ ပါဝင် ဆောင်ရွက်ဖို့အတွက် သတ်မှတ်ထားတဲ့ အမျိုးသမီးဦးရေ ရှိကိုရှိသင့်တယ်ဆိုပြီးတော့ ဖော်ပြထားတဲ့ [CSO] မူဝါဒမျိုး ရှိပါတယ်။ ဒါပေမယ့် အမျိုးသမီးတွေက မိမိတို့ဆန္ဒ အလျောက် ပါဝင်ဆောင်ရွက်နေကြပြီ ဖြစ်တဲ့ အတွက် အဲဒီမူဝါဒမျိုးကို မလိုအပ်တော့ပါဘူး။” (ကရင်ပြည်နယ်)

“ကျွန်တော်တို့အနေနဲ့ ဆန္ဒထုတ်ဖော်ပွဲ တွေရှိတဲ့အခါ အမျိုးသမီးတွေကို ဦးဆောင်တဲ့ အခန်းကဏ္ဍမျိုးမှာ ထားရှိပေးဖို့ ကြိုးစားနေကြ ပါတယ်။” (ဧရာဝတီ)

လေ့လာသိရှိခဲ့ရသည့် လူငယ်ဦးဆောင်သော အရပ်ဘက် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများတွင် အမျိုးသမီးများ၏ ပါဝင်မှုမှာ များသောအားဖြင့် များပြားပါသည်။ မေးမြန်းဆွေးနွေးခဲ့ သည့် အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းအများစုတွင် အမျိုးသမီး များမှာ အဖွဲ့ဝင်စုစုပေါင်း၏ ၅၀ % ထက်ပို၍ ပါရှိကြသည်။ အမျိုးသမီးများ ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှု ရှိသော်လည်း အမျိုးသမီး

ဦးဆောင်သည့် (အမျိုးသမီးဥက္ကဋ္ဌနှင့်) အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့ အစည်းများမှာ အနည်းငယ်သာ ရှိနေသေးသည်။ လေ့လာတွေ့ ရှိချက်အရ အဖွဲ့အစည်းနှစ်ခုတွင်သာ အမျိုးသမီးဥက္ကဋ္ဌများ ရှိ ကြသည်။ အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်း ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးက သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ စီမံကိန်းများတွင် အမျိုးသမီး များသည် အမျိုးသားများထက် ပိုမိုမြှုပ်နှံဆောင်ရွက်ကြသည် ဟု ယုံကြည်ထားသော်လည်း အမျိုးသားများသည် အလုပ်ရုံ ဆွေးနွေးပွဲများ၊ သင်တန်းများနှင့် မေးမြန်းဆွေးနွေးမှုများတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်းကဲ့သို့သော အခွင့်အလမ်းများကို ပိုမို ရရှိနေကြသေးကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ ပါဝင်ဆောင်ရွက်သူ အမျိုးသမီးတစ်ဦးက လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းနှင့် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ လှုပ်ရှားမှုများတွင် အမျိုးသမီး ဦးဆောင်မှုကို ပိုမို တွေ့ရလေ့ရှိသည်ဟု ယူဆထားသော်လည်း သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ဒေသခံလူထု၏ လှုပ်ရှားမှုများရှိ ဦးဆောင်မှုပိုင်းတွင်မူ အမျိုးသမီးများ၏ ကိုယ်စားပြုပါဝင်မှုမှာ နည်းပါးကြောင်း တွေ့ရှိခဲ့ပါသည်။ ဤအချက်မှာ အမျိုးသမီး များ၏ ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုကို အဖွဲ့ဝင်အဆင့်တွင်သာ ရပ်တန့် မထားဘဲ ဦးဆောင်မှုပိုင်းအထိ ချဲ့ထွင်ပေးရန်မှာ အရပ်ဘက် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် နောက်ပိုင်း စည်းရုံးလှုံ့ဆော်မှု များတွင် လုပ်ဆောင်ရမည့်နယ်ပယ်တစ်ခု ဖြစ်သည်။

၆။ ပြည်သူ့ရေးရာမူဝါဒ

ယေဘုယျအားဖြင့် မှတ်ပုံတင်ထားသည့် အဖွဲ့အစည်းများ နှင့်သာ ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်မှုပြုရန် လိုလားကြသော လူငယ် ဦးဆောင် အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းအများစုသည် ပြည် သူ့ရေးရာမူဝါဒ စကားရည်လှပွဲများ သို့မဟုတ် အစိုးရနှင့် ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်မှုများတွင် ပါဝင်လေ့မရှိပါ။ လူငယ်များက ကြောင်းကျိုးခိုင်လုံသော ထင်မြင်ချက်မျိုးကို ပေးရန်အတွက် ၎င်းတို့၏ မူဝါဒရေးရာ အတွေ့အကြုံမှာ အလွန်နည်းပါးနေ ကြောင်း သို့မဟုတ်ပါကလည်း ၎င်းတို့၏ မိဘများက ၎င်းတို့ အနေဖြင့် နိုင်ငံရေးကိစ္စများတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်သည်ကို မ လိုလားကြကြောင်း ဆိုလေ့ရှိသည်။ အစိုးရထံ အကြံပြုချက် များနှင့် အကြံဉာဏ်များပေးရန်အလို့ငှာ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် နှင့်စပ်လျဉ်း၍ နည်းပညာပိုင်းဆိုင်ရာ အသိပညာများ ခိုင် ခိုင်မာမာရှိထားရန် အရေးကြီးသော်လည်း လူငယ်ဦးဆောင် သော အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၏ ထင်မြင်ချက်များ ကို တောင်းခံ၍ ရှုထောင့်များကို မေးမြန်းရန်အတွက် ပထမ အဆင့် ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်မှုတွင် ၎င်းတို့၏ အကြံဉာဏ်များကို ရယူနိုင်ပါသေးသည်။

ထို့အပြင် အစိုးရမူဝါဒများကို ကန့်ကွက်သည့် တက်ကြွ လှုပ်ရှားသူများအတွက် အကျိုးဆက်များလည်း ရှိလာနိုင် ပါသည်။ အစိုးရနှင့် အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများအကြား အခြေအနေမှာ ယခင်အချိန်များတွင် တင်းမာနေခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၌ ကရင်ပြည်နယ်ရှိ လူထုက ကျောက်မီးသွေး စက်ရုံများ တည်ဆောက်ခြင်းကို ကန့်ကွက်ခဲ့ကြပြီး လမ်းမ များပေါ်တွင် ဆန္ဒပြခဲ့ကြသည်။ ဆန္ဒထုတ်ဖော်ပွဲတွင် ပါဝင် ခဲ့ကြသည့် အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်း၏ ပင်မသတင်းပေး သူများ၏ အဆိုအရ ဆန္ဒပြပွဲအပြီးတွင် အချို့သော တက်ကြွ လှုပ်ရှားသူများမှာ ဖမ်းဆီးခံရကြပြီး အချို့မှာ အာဏာပိုင် များထံမှ ထွက်ပြေးပုန်းရှောင်နေကြရသည်ဟု သိရသည်။

၇။ မှတ်ပုံတင်ခြင်း

“ကျွန်တော် လေးနှစ်ကျော် အလုပ်လုပ်ခဲ့ဖူးတဲ့ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုက မြန်မာနိုင်ငံမှာ ၁၀ နှစ် ကျော်ကြာ လုပ်ငန်းလည်ပတ်ခဲ့တယ်ဆိုပေမဲ့ လည်း သူတို့ရဲ့ မှတ်ပုံတင်ကို လွန်ခဲ့တဲ့တစ်နှစ် ကမှ ရခဲ့ပါတယ်။ မြန်မာနိုင်ငံ အစိုးရနဲ့ အရပ်

ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းတွေကြားက ရှုပ်ထွေးတဲ့ ဆက်ဆံရေးတွေကြောင့် သူတို့က မြန်မာနိုင်ငံ မှာ မဟုတ်ဘဲ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုမှာ မှတ်ပုံတင်ခဲ့ကြပါတယ်” (အပူပိုင်းဇန်ဒေသ)

လေ့လာချက်တွင်ပါဝင်သည့် မည်သည့် လူငယ်ဦးဆောင် သော အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းကမျှ အသင်းအဖွဲ့ဥပဒေ အရ မှတ်ပုံမတင်ကြရသေးပါ။ အဖွဲ့အစည်းအများစုသည် ၎င်း တို့၏ လှုပ်ရှားမှုများကို လုပ်ဆောင်ရန်အတွက် မှတ်ပုံတင် ရန် မလိုအပ်ဟု ယူဆကြသည်။ မှတ်ပုံတင်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ် ကို ဆောင်ရွက်ရန် အချိန်ကြာမြင့်နိုင်ပါသည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ် တွင် မှတ်ပုံတင်ခဲ့သော အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်း တစ် ခုအတွက် လျှောက်ထားမှုလုပ်ငန်းစဉ်မှာ နှစ်နှစ်ကြာမြင့်ခဲ့ သည်။ မှတ်ပုံတင်ရန်အတွက် အဓိကမက်လုံးမှာ ကုလသမဂ္ဂ အေဂျင်စီများကဲ့သို့သော နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများထံမှ ရန်ပုံငွေ ရရှိရန် ဖြစ်ပါသည်။ ယနေ့ခေတ်တွင် ၎င်းတို့၏ ဦးဆောင်မှုပိုင်း၌ အသက် ၃၀ ကျော်သူများဖြင့် ဖွဲ့စည်း ထားရာ ၎င်းတို့ကို လူငယ်ဦးဆောင်သော အဖွဲ့အစည်းဟု မ သတ်မှတ်ကြတော့ပေ။

လျှောက်ထားရာတွင် ဆက်သွယ်ရန်လိပ်စာ၊ ဖုန်းနံပါတ်နှင့် အီး မေးလ်လိပ်စာစသည့် ကိုယ်ရေးကိုယ်တာအချက်အလက်များ ကို ဖြည့်စွက်ရသည့်အတွက် အချို့သော အဖွဲ့အစည်းများမှာ မှတ်ပုံတင်ခြင်း နှင့်ပတ်သက်၍ အဆင်မပြေဖြစ်ကြရသည်။ မှတ်ပုံတင်လုပ်ငန်းစဉ်တွင် အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်း အနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် လုပ်ဆောင်နေသော လှုပ်ရှားမှုများ (သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်၊ ငြိမ်းချမ်းရေး၊ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုစသည်) ကို အသေးစိတ်ဖော်ပြရန် လိုအပ် သည့်အတွက် ၎င်းတို့တင်ပြထားသော လှုပ်ရှားမှုအားလုံးကို မ ဆောင်ရွက်နိုင်မည်ကိုလည်း စိုးရိမ်ကြသည်။ ရည်ရွယ်ချက် များစွာထားရှိသည့် အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများအတွက် မူ ၎င်းတို့၏ ရည်ရွယ်ချက်ကို လူသားချင်းစာနာထောက်ထား မှုဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်များနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် ဟု မှတ်တမ်းတင်သတ်မှတ်လိုက်ခြင်းသည် ၎င်းတို့အနေဖြင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကဲ့သို့သော အခြားကဏ္ဍများ၌ လုပ်ကိုင် ရာတွင် အတားအဆီးဖြစ်နေမည်ကို စိုးရိမ်ကြသည်။

လုပ်ငန်းစဉ်ကို လွယ်ကူစေရန်အပြင် ဒေသခံ အစိုးရမဟုတ် သော အဖွဲ့အစည်းများ၊ နိုင်ငံတကာဆိုင်ရာ အစိုးရမဟုတ်

သော အဖွဲ့အစည်းများ (INGOs) နှင့် အသင်းအဖွဲ့များ တည်ထောင်မှုအတွက် ဥပဒေရေးရာ မူဘောင်တစ်ခု ထားရှိ ပေးရန်အလို့ငှာ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် မှတ်ပုံတင်ဥပဒေကို ပြင်ဆင် ရေးဆွဲခဲ့သည်။ မှတ်ပုံတင်ထားသော အစိုးရမဟုတ်သည့် အဖွဲ့ အစည်းများ (NGOs) သည် တရားစွဲဆိုခွင့်၊ ရန်ပုံငွေထားရှိခွင့်၊ အလှူငွေကောက်ခံခွင့်၊ ဘဏ်စာရင်းများ ဖွင့်လှစ်ခွင့်နှင့် အိမ်ခြံမြေများ ပိုင်ဆိုင်ထားရှိခွင့်တို့ ရရှိကြသည်။ လူငယ်ဦးဆောင် သော အဖွဲ့အစည်းများစွာ၏ မှတ်ပုံမတင်ရန် ဆုံးဖြတ်ချက် သည် ၎င်းတို့အနေဖြင့် ရန်ပုံငွေများစွာ လိုအပ်နိုင်သည့် နိုင်ငံ အဆင့်၊ ဒေသတွင်းအဆင့် ရာသီဥတုဆိုင်ရာလှုပ်ရှားမှုများတွင် ပါဝင်ခွင့်မရ ဖြစ်စေနိုင်သည်။ နောက်ဆုံးအနေဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံမ ရှိသော မှတ်ပုံတင်မထားသည့် အဖွဲ့အစည်းများအား ရန်ပုံငွေ များ ထောက်ပံ့ခြင်းမှာ ရပ်ရွာလူထုအခြေပြု အဖွဲ့အစည်းများ ကို ထောက်ပံ့ပေးလိုသည့် INGOs များအတွက် အခက်အခဲ တစ်ခုဖြစ်လာနိုင်သည်။

နိဂုံးနှင့် အကြံပြုချက်များ

ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ယိုယွင်း မှုများသည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပြည်သူများအပေါ် များစွာ သက်ရောက်လျက်ရှိသည်။ အပူချိန်လွန်ကဲခြင်း၊ မြေမျက်နှာ သွင်ပြင်အနေအထားအရ မိုးရွာသွန်းမှုပုံသဏ္ဍာန်အနေအထား များ မတည်ငြိမ်ခြင်း၊ ရေချိုရရှိရန် ခက်ခဲခြင်းနှင့် မြေပြိုခြင်း တို့ကို နှစ်စဉ်နီးပါး ဖြစ်ပွားသည့် ဘေးအန္တရာယ်များအဖြစ် မေးမြန်းဆွေးနွေးမှုများတွင် အကြိမ်ပေါင်းများစွာ ဖော်ပြခဲ့ကြ သည်။

ရန်ပုံငွေရရှိရန်မှာ လူငယ်ဦးဆောင်သော အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့ အစည်းများ ကြုံတွေ့နေရသည့် အဓိကစိန်ခေါ်မှုများအနက် မှ တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ လူငယ်ဦးဆောင်သော အဖွဲ့အစည်း များသည် အသင်းအဖွဲ့အဖြစ် မှတ်ပုံတင်မထားသောကြောင့် ၎င်းတို့သည် ရန်ပုံငွေတိုးမြှင့်ရာနှင့် ဒေသခံနှင့် နိုင်ငံတကာ အလှူရှင်များထံမှ ထောက်ပံ့ငွေရရှိရာတွင် အခက်အခဲ များ ကြုံတွေ့ရသည်။ ယင်းအစား ငွေကြေးများကို အနီး ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ ရပ်ရွာလူထုထံမှ ကောက်ခံကြပြီး ထိုသို့ ပြုလုပ်ခြင်းက ၎င်းတို့၏ လုပ်ငန်းများကို မြှင့်တင်ဆောင် ရွက်ရန်အတွက် ရင်းမြစ်များ စုဆောင်းနိုင်မည့် အခွင့်အလမ်း များ နည်းပါးစေသည်။ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အရပ်

ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများတွင် အမျိုးသမီးများ ကောင်းစွာ ကိုယ်စားပြုပါဝင်လာကြသော်လည်း ခေါင်းဆောင်ပိုင်း အဖွဲ့ များတွင်မူ အမျိုးသားများဖြင့်သာ အများစုဖွဲ့စည်းထားလျက် ရှိသေးသည်။

လူငယ်ဦးဆောင်သော အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများသည် မူဝါဒများနှင့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ၏ အရေးပါမှုကို သိရှိ နားလည်သော်လည်း ၎င်းတို့မှာ များသောအားဖြင့် အစိုးရနှင့် ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်မှုများတွင် ပါဝင်နိုင်ခြင်း မရှိပေ။ အရပ်ဘက် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများအား အသင်းအဖွဲ့အဖြစ် မှတ်ပုံတင်ခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်ကို ဖြစ်မြောက်စေရန် ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ဥပဒေသစ် ထုတ်ပြန်ခဲ့သော်လည်း ယခုလေ့လာချက်ပါ လူငယ်ဦးဆောင် သော အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းအားလုံးသည် မှတ်ပုံတင်ခြင်း ကို ရှောင်ရှားလိုကြသည်။

အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းအားလုံးသည် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ရာသီဥတုကပ်ဘေးကို ပိုမိုနားလည်လာနိုင်ရန်နှင့် ၎င်းတို့ ကိုယ်စားပြုသည့် ရပ်ရွာလူထုကို ပိုမိုကူညီနိုင်ရန်အတွက် အနာဂတ်တွင် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာသင်တန်းအား တက်ရောက်ရမည်ကို အလွန်ပင် စိတ်အားထက်သန်နေကြ ပါသည်။ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအတွက် ရည်ရွယ်၍ အရပ် ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်း ကွန်ရက်သစ်တစ်ခု ဖန်တီးလိုက် ခြင်းသည် သက်ဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များ မျှဝေ ရန်၊ သမိုင်းတစ်လျှောက် မိုးလေဝသဆိုင်ရာ အချက်အလက် များနှင့် နောက်လာမည့် ကြိုတင်ခန့်မှန်းထားသော ပြင်းထန် ရာသီဥတုဖြစ်ရပ်များနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် အချက်အလက်များ ကို မျှဝေဆွေးနွေးရန်အပြင် အစိုးရက အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်နေသည့် နောက်ဆုံး ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု လျော့ပါးသက်သာစေရေးနှင့် လိုက်လျောညီထွေနေထိုင်ရေး ဆိုင်ရာ မူဝါဒများအကြောင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အရပ်ဘက်လူမှု အဖွဲ့အစည်းများအား သတင်းပေးရန်တို့ကို ဆောင်ရွက်ပေး နိုင်သောကြောင့် အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများအတွက် အလွန်အကျိုးရှိပါသည်။ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု နှင့်စပ်လျဉ်း၍ နောက်ဆက်တွဲ ပညာရေးနှင့် စွမ်းဆောင်ရည်တည်ဆောက် ခြင်းတို့ကို ပံ့ပိုးပေးခြင်းသည် ရပ်ရွာလူထုများအား ပြောင်းလဲ နေသည့် ရာသီဥတုနှင့် လိုက်လျောညီထွေနေထိုင်စေရန် ကူညီပေးလိုသည့် အဆိုပါစိတ်ဓာတ်တက်ကြွနေသော အရပ် ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများကို ထောက်ပံ့ပေးရန်အတွက် အလားအလာကောင်းသော နည်းလမ်းတစ်ခုဖြစ်သည်။

အလှူရှင်များနှင့် နိုင်ငံတကာဆိုင်ရာ အစိုးရ မဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ (INGOs) အတွက် အကြံပြုချက်များ-

- ရာသီဥတုဆိုင်ရာ လှုပ်ရှားမှုတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ရန် အတွက် သင်တန်းပေးခြင်း၊ အထောက်အကူပစ္စည်းများနှင့် ပြောင်းလွယ်ပြင်လွယ်ရှိသည့် ဘဏ္ဍာငွေများ ထောက်ပံ့ပေးခြင်းဖြင့် လူငယ်ဦးဆောင်သော အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၏ လက်ရှိ အရှိန်အဟုန်နှင့် ဖွံ့ဖြိုးမှုတို့ကို တည်ဆောက်ပေးပါ။
- အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် မိမိတို့၏ အတွေ့အကြုံများကို မျှဝေပြီး အခြားသူများ၏ ဆောင်ရွက်ချက်များပေါ် အခြေပြု၍ လေးနက်ပြည့်စုံသော နည်းလမ်းများဖြင့် ပိုမိုတိုးတက်အောင်မြင်လုပ်နိုင်ရန်အလို့ငှာ ရာသီဥတုဆိုင်ရာလှုပ်ရှားမှုကို ဆောင်ရွက်နေကြသည့် လူငယ်ဦးဆောင်သော အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများအတွက် ကွန်ရက်တစ်ခု တည်ထောင်ပေးပါ။
- ကျား/မ အပြန်အလှန်ဆက်နွယ်ချိတ်ဆက်မှုနှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ ဗဟုသုတများ ပံ့ပိုးပေး၍ ရာသီဥတုနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ လှုပ်ရှားမှုတွင် အမျိုးသမီးများ ပိုမိုဦးဆောင်လာရန် တိုက်တွန်းအားပေးခြင်းဖြင့် အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများတွင် အမျိုးသမီးများ၏ ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုကို အားပေးပျိုးထောင်ပါ။
- အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများအတွက် နည်းကိရိယာများကို ပံ့ပိုးပြီး ပါဝင်အထောက်အကူပြုနိုင်မည့် ယုံကြည်ချက်တို့ကို တည်ဆောက်ပေးလျက် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အပေါ် သွယ်ဝိုက်ပတ်သက်နေသော အဓိကမူဝါဒဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်များ သို့မဟုတ် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ နှင့်စပ်လျဉ်းသည့် ပါဝင်ပတ်သက်သူများ၏ ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်မှုများတွင် လူငယ်ဦးဆောင်သော အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ ပါဝင်လာစေရန် ကူညီပေးပါ။
- အသင်းအဖွဲ့တစ်ခုအနေဖြင့် မှတ်ပုံတင်လိုသည့် လူငယ်ဦးဆောင်သော အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ

အတွက် ဥပဒေရေးရာနှင့် စီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာ အကူအညီများ ပေးရန် ထည့်သွင်းစဉ်းစားပါ။

- ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ရာသီဥတုကပ်ဘေး တိုက်ဖျက်ရေး လှုပ်ရှားမှုများဆောင်ရွက်ရာတွင် အောင်မြင်မှုရရှိခဲ့သည့် မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူငယ်ဦးဆောင်သော အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ချိတ်ဆက်ပေးပြီး မြန်မာနိုင်ငံရှိ အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများကို မြန်မာနိုင်ငံအခြေအနေ၊ ဒေသတွင်း ဦးစားပေးဆောင်ရွက်ချက်များနှင့် ကိုက်ညီသည့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ရာသီဥတုလှုပ်ရှားမှုနည်းဗျူဟာများကို ကျင့်သုံးနိုင်အောင် ဆောင်ရွက်ပေးပါ။

လူငယ်ဦးဆောင်သော အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများအတွက် အကြံပြုချက်များ-

- ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ လှုပ်ရှားမှုတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ အတွေ့အကြုံများ ဖလှယ်ခြင်း၊ ဦးစားပေးဆောင်ရွက်ရမည့်လုပ်ငန်းများ သတ်မှတ်ခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များနှင့် ဗဟုသုတများ မျှဝေခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်လျက် ရှိသည့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူငယ်ဦးဆောင်သော အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများအတွက် ကွန်ရက်တစ်ခု ပံ့ပိုးတည်ဆောက်ပေးပါ။
- သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အပေါ် သက်ရောက်မှုရှိသည့် အဓိကမူဝါဒဆိုင်ရာ သို့မဟုတ် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်များကို သိရှိနိုင်ရန်အတွက် အစိုးရသို့မဟုတ် ပုဂ္ဂလိက ကဏ္ဍနှင့် ပါဝင်ပတ်သက်သူများ၏ ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်မှုများတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ပါ။
- ရာသီဥတုဆိုင်ရာ လှုပ်ရှားမှုအတွက် အားလုံး ပိုမိုပါဝင်နိုင်ပြီး ကျား/မရေးရာ အလေးဂရုပြုသည့် ချဉ်းကပ်နည်းမျိုးကို အားပေးဆောင်ရွက်ရန်အတွက် ခေါင်းဆောင်ပိုင်းတွင် အမျိုးသမီးများ ပါဝင်မှုကို မြှင့်တင်ပါ။
- အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၏ နောက်ထပ်လုပ်ဆောင်ရမည့် လုပ်ငန်းတာဝန် နှင့်စပ်လျဉ်းသည့် ထပ်ဆောင်းသတင်းအချက်အလက်များကို လိုအပ်နေကြောင်း အကြောင်းအရာများပါရှိသည့် ‘လိုအပ်ချက်

များ စာရင်း' တစ်ခုထားရှိပါ။ ပင်မနယ်ပယ်များရှိ စွမ်းဆောင်ရည်ကို မြှင့်တင်ရန်အတွက် အခြားသော အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများနှင့်အတူ အရင်းအမြစ်များ စုဆောင်းပါ (ဆိုလိုသည်မှာ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များအတွက် ကြိုတင်သတိပေးချက်များ ထုတ်ပြန်ရာတွင် ကူညီနိုင်ပုံ၊ ပါဝင်ပတ်သက်သူများ၏ ညှိနှိုင်း

တိုင်ပင်မှုများတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် လူမှုနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အကျိုးသက်ရောက်မှု ဆန်းစစ်ချက်များကို နားလည်သဘောပေါက်ခြင်း၊ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဖြစ်ပွားပုံနှင့် ၎င်းနှင့်သက်ဆိုင်သည့် သိပ္ပံပညာရပ်စသည်။)

ကိုးကားချက်များ

Addressing Climate Change Risks on Water Resources and food security in the Dry Zone in Myanmar, Adaptation Fund <https://www.adaptation-fund.org/project/addressing-climate-change-risks-on-water-and-food-security-in-the-dry-zone-of-myanmar/>

Al Jazeera, April 2019, *Myanmar suffers record breaking premonsoon heat.* <https://www.aljazeera.com/news/2019/4/27/myanmar-suffers-record-breaking-pre-monsoon-heat>

Amnesty International, 2003, *Myanmar: Justice on Trial.* New York: New York. <https://www.amnesty.org/download/Documents/104000/asa160192003en.pdf>
Amnesty International, December 2019, *Climate Change ranks highest as vital issue of our time* <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2019/12/climate-change-ranks-highest-as-vital-issue-of-our-time/>

Central Intelligence Agency, n.d., *The World Factbook: Burma* <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/bm.html>

Cook J et al., 2016, *Consensus on consensus: a synthesis of consensus estimates on human-caused global warming, Environmental Research Letters* Vol. 11 No. 4 <https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1748-9326/11/4/048002/meta>

Department of Meteorology and Hydrology, 2020. <https://www.moezala.gov.mm/>

Dowling TD, 2020, *Extinction Rebellion in Myanmar*, Tea Circle Oxford. <https://teacircleoxford.com/2020/01/01/extinction-rebellion-and-myanmar-part-1/>

Eckstein D, 2020, *Global Climate Risk Index*, German Watch. https://germanwatch.org/sites/germanwatch.org/files/20-2-01e%20Global%20Climate%20Risk%20Index%202020_14.pdf

Eurocham Myanmar, 2019, *Agricultural Guide 2019.* <https://www.eurocham-myanmar.org/uploads/d3b45-989bb-agriculture-2019-draft-5-page.pdf>

Eurocham Myanmar, 2020, *Energy Guide 2020.* https://eurocham-myanmar.org/uploads/c3e36-website_energy-guide-2020.pdf

FAO, *Promoting Climate Smart Agriculture in Myanmar.* <http://www.fao.org/myanmar/news/detail-events/en/c/1160565/>

FAOSTAT, 2017. *Emissions Shares Data.* <http://www.fao.org/faostat/en/#data/EM/visualize>

Frontier Myanmar, January 2018, *What Myanmar's Facebook supremacy means for Business*, Ben Roache. <https://www.frontiermyanmar.net/en/what-myanmars-facebook-supremacy-means-for-business/>

Horton, R., C.Lesk, D.Peters, M.DeMel, D.Bader, H.Helsingen, R.Bartlett, P.Capizzi, and C. Rosenzweig C, 2017, *Climate Risk Information for Myanmar.* New York: Center for Climate Systems Research at Columbia University, WWF-US, and WWF-Myanmar. http://myanmarccalliance.org/mcca/wp-content/uploads/2015/12/AssessingClimateRiskMyanmarTechnicalReport_EN_WWF_lowres.pdf

IPCC, 2014, *Assessment Report 5*, Chapter 7 Energy Systems. https://www.ipcc.ch/site/assets/uploads/2018/02/ipcc_wg3_ar5_chapter7.pdf

Lanjouw S et al, 2017, *The Art of Networking, A study of civil society networks in Myanmar*, Christian Aid, Yangon. <https://www.christianaid.org.uk/sites/default/files/2017-09/SPACE-the-art-networking-sep2017.pdf>

Local Resource Center, 2012a, *Directory of International Non Governmental Organizations in Myanmar*, Local Resource Center & EU, Yangon. <https://www.oilseedcrops.org/wp-content/uploads/2014/04/Directory-of-International-Non-Governmental-Organizations-in-Myanmar.pdf>

Local Resource Center, 2012b, *Local NGO Directory*, Local Resource Center & EU, Yangon. <https://www.oilseedcrops.org/wp-content/uploads/2013/07/Myanmar-Local-NGO-directory-2012.pdf>

MCRB, 2014, *Civil Society Organisations and the Extractives Industries in Myanmar: A Brief Overview*, Yangon.
<https://www.myanmar-responsiblebusiness.org/pdf/2014-10-11-Briefing-Paper-CSOs-and-Extractives-Industries-Myanmar.pdf>

Ministry of Natural Resources and Environmental Conservation Myanmar, 2018, *Forest Reference Emission level (FREL) of Myanmar*, Naypyidaw.
https://redd.unfccc.int/files/2018_frel_submission_myanmar.pdf

Department of Meteorology and Hydrology, 2020.
<https://www.moezala.gov.mm/>

Myanmar Mix, 1 June 2019, *Fridays for Future: Students hold climate change protest in Yangon*, Yangon.
<https://myanmarmix.com/en/articles/fridays-for-future-students-hold-climate-change-protest-in-yangon>

Myanmar Times, June 2018, *Group eyes schoolkids in campaign to reduce plastic waste*, Yangon.
<https://www.mmtimes.com/news/group-eyes-schoolkids-campaign-reduce-plastic-waste.html>

Napoleoncat Stats, 2020, *Facebook users in Myanmar*.
<https://napoleoncat.com/stats/facebook-users-in-myanmar/2020/01>

Radio Free Asia, 2017 June, *Myanmar journalists charged under unlawful association act in northeastern Shan state* <https://www.rfa.org/english/news/myanmar/myanmar-journalists-charged-under-unlawful-association-act-in-northeastern-shan-state-06282017154844.html>

The Republic of the Union of Myanmar, 2011, *The Law relating to the Right of Peaceful Assembly and Peaceful Procession*,

(The Pyidaungsu Hluttaw Law No. 15/ 2011, Naypyidaw.
<https://www.mlis.gov.mm/mLsView.do;jsessionid=A06F3330CD4D4BE14485E94BD0CCAD00?lawordSn=1022>

The Republic of the Union of Myanmar, 2012, *Myanmar's National Adaptation Programme of Action (NAPA) to Climate Change*, United Nations Environment Programme, Naypyidaw.
<https://unfccc.int/resource/docs/napa/mmr01.pdf>

The Republic of the Union of Myanmar, 2014, *The Law Relating to Registration of Associations*, The Pyidaungsu Hluttaw Law No.31, 2014, Chapter IV, Naypyidaw.
https://www.burmalibrary.org/docs23/2014-07-18-Association_Registration_Law-en.pdf

The Republic of the Union of Myanmar, 2015, *Myanmar's Intended Nationally Determined Contribution-INDC*, Naypyidaw. <https://www4.unfccc.int/sites/ndcstaging/PublishedDocuments/Myanmar%20First/Myanmar%27s%20INDC.pdf>

The Republic of the Union of Myanmar, 2019, *Myanmar Climate Change Policy*, Naypyidaw.
https://myanmar.un.org/sites/default/files/2019-11/MyanmarClimateChangePolicy_2019.pdf

The Republic of the Union of Myanmar, 2018, *Myanmar Climate Change Strategy (2018-2030)*, Naypyidaw.
https://myanmar.un.org/sites/default/files/2019-11/MyanmarClimateChangeStrategy_2019.pdf

San Yamin Aung, July 2017, *Reporters Arrest Could Lead to Review of Unlawful Associations Act*, The Irrawaddy
<https://www.irrawaddy.com/news/burma/reporters-arrest-lead-review-unlawful-associations-act.html>

Tauli-Corpuz V et al., 2018, *Replacing 'Fortress' Conservation with Rights-based Approaches Helps Bring Justice for Indigenous Peoples and Local Communities*, Rights and Resources.
https://rightsandresources.org/wp-content/uploads/2018/06/Cornered-by-PAs-Brief_RRI_June-2018.pdf

UNDP website, Myanmar towards zero net deforestation by 2030
<https://www.mm.undp.org/content/myanmar/en/home/stories/myanmar-towards-zero-net-deforestation-by-2030.html>

United Nations / Framework Convention on Climate Change (UNFCCC), 2015, *Adoption of the Paris Agreement*, 21st Conference of the Parties, Paris: United Nations.

Urban et al, 2015, *South–South Technology Transfer of Low-Carbon Innovation: Large Chinese Hydropower Dams in Cambodia*, <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/sd.1590>

Wallis, K & Jaquet C, 2011, *Local NGOs in Myanmar: vibrant but vulnerable*, Humanitarian Policy Network: London. <https://odihpn.org/magazine/local-ngos-in-myanmar-vibrant-but-vulnerable/>

Zhai et al, 2018, *The impact of nationally determined contributions on the energy sector*, Asia Development Bank. <https://www.adb.org/sites/default/files/publication/437896/sdwp-054-nationally-determined-contributions-energy.pdf>

နောက်ဆက်တွဲများ

နောက်ဆက်တွဲ ၁။ လူငယ်ဦးဆောင်သော အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများအတွက် မေးမြန်းဆွေးနွေးမည့် မေးခွန်းများ

၁. ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကို သင်မည်သို့နားလည်သနည်း။
၂. သင် သို့မဟုတ် သင်၏ အဖွဲ့အစည်းသည် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု သို့မဟုတ် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များ ဒဏ်ကို ခံခဲ့ရဖူးပါသလား။ မည်သည့်သို့ ခံစားခဲ့ရသနည်း။
၃. ယနေ့ခေတ်တွင် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းလျက်ရှိသည့် မြန်မာနိုင်ငံ အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၏ အဓိက အားသာချက်နှင့် အားနည်းချက်များအပေါ် သင်မည်သို့မြင်သနည်း။
၄. အဖွဲ့အစည်းအနေဖြင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကို မည်သို့ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းမည် နှင့်စပ်လျဉ်းသည့် အဓိက ရည်မှန်းချက်များမှာ အဘယ်နည်း။
၅. သင်ကိုယ်စားပြုထားသည့် သူများအတွက် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်ရာတွင် မည်သည့် တို့သည် အရေးအပါဆုံး အချက်နှစ်ချက်ဖြစ်သနည်း။
၆. သင့်အဖွဲ့အစည်း၏ အဓိက ကျွမ်းကျင်မှုဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်များမှာ မည်သည့်တို့ဖြစ်ကြသနည်း။ သင့်အဖွဲ့အစည်း ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရန်နှင့် ၎င်း၏ မဟာဗျူဟာကျ ရည်မှန်းချက်များကို အောင်မြင်ပြီးစီးနိုင်ရန် မည်သည့်အရာများက ဟန့်တားနေသနည်း။
၇. သင့်အမြင်အရ မြန်မာနိုင်ငံရှိ အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ လက်ရှိရင်ဆိုင်နေရသည့် အဓိက အတားအဆီးသုံးခုမှာ မည်သည့်တို့ဖြစ်ကြသနည်း။
၈. အမျိုးသမီးဦးဆောင်နေသည့် အဖွဲ့အစည်းများအပေါ် မမျှတစွာ သက်ရောက်နေသည့် လှုပ်ရှားမှုကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် စိန်ခေါ်မှုများရှိနေပါသလား။

၉. မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပြည်သူ့ရေးရာမူဝါဒအပေါ် အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၏ သက်ရောက်မှုကို သင်မည်သို့ ဖော်ပြမည်နည်း။ ၎င်းမှာ သက်ရောက်မှုကြီးမားပါသလား၊ နည်းပါးပါသလား၊ အလွန်နည်းပါးပါသလား။ ပြည်သူ့ရေးရာမူဝါဒအပေါ် သက်ရောက်မှု ကြီးမားသည့် အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်း၏ လုပ်ဆောင်နိုင်စွမ်းအပေါ် အသိအသာဆုံး ကန့်သတ်ချက်နှစ်ခုမှာ မည်သည့်တို့ဖြစ်သည်ဟု သင်ထင်မြင်ပါသနည်း။
၁၀. သင်၏ လှုပ်ရှားမှုများမှ အကျိုးကျေးဇူးရရှိသည့် ပါဝင်ပတ်သက်သူများနှင့် ၎င်းတို့၏ အရေအတွက်ကို ဖော်ပြပါ။
၁၁. ယခင်က ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် ငွေကြေးရင်းမြစ်များ လက်ခံရရှိဖူးပါသလား။ ရရှိဖူးပါက သင်မည်သို့ အသုံးပြုခဲ့သနည်း။
၁၂. သင်၏ ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများသည် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့် လိုက်လျောညီထွေနေထိုင်ရေး၊ လျော့ပါးသက်သာစေရေး၏ တိုင်းတာနိုင်သော ရလဒ်များအရ မည်သည့် အတိုင်းအတာအထိ အောင်မြင်ခဲ့ပါသနည်း။
၁၃. သင်၏ အဖွဲ့အစည်းတွင် လက်ရှိပါဝင်လှုပ်ရှားနေဆဲ အဖွဲ့ဝင်မည်မျှရှိပါသနည်း။
၁၄. သင်သည် အခြားအရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ သို့မဟုတ် အရပ်ဘက် လူမှုအဖွဲ့အစည်း ကွန်ရက်များနှင့် မည်သို့ဆက်သွယ်လုပ်ကိုင်နေပါသနည်း။

ActionAid Myanmar
No. (1), Win Ga Bar Road
Shwe Gone Daing, Bahan Township
Yangon, Myanmar

Tel:..... +95 1546671 +95 8603142
Fax: ..... +95 1 546671 (Ext:236)
Email: ..... aa.myanmar@actionaid.org
Web: ..... <https://myanmar.actionaid.org>
Facebook: ..... <https://www.facebook.com/ActionAidMyanmar/>

act:onaid